Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 34 (8774). ● 14 февраль, 1986 йил ● ЖУМА ● Баҳоси 3 тийин.

МАЖБУРИЯТ БАЖАРИЛДИ

ЎРТА ЧИРЧИҚ районидаги Йўлдош Охунбобоев номли колхоз деҳқонлари КПСС XXVII съезди шарафига олган барча мажбуриятларини муддатидан илгари бажардилар. Бу ерда экиш агрегатлари, ғўза ва канопни парваришлаш, йиғиштириб олишда ишлатиладиган машина-механизмлар комплекси республикада биринчилар қатори янги мавсумга тахт қилиб қўйилди. Район агросаноати комиссияси 30 та чигит экадиган ва 15 та каноп экадиган сеялкалар, культиваторлар, бороналар ва бошқа агрегатларни, чопиқ тракторлари ва терим машиналарини «аъло» баҳо билан қабул қилиб олди. Ремонтчиларнинг юқори малакаси, район агросаноат бирлашмасининг ягона инженер-техника хизмати билан яқиндан ҳамкорлик қилиш муваффақиятни таъминлади.

Хўжалик чорвадорлари ҳам янги беш йилликни яхши бошладилар. Колхоз фермаси давлатга ҳозирнинг ўзидаёқ 10 тоннадан кўпроқ гўшт ва 65 тонна сут етказиб берди. Икки ойлик ишлаб чиқариш программаси бажарилди.

(ЎзТАГ мухбири).

ЭРТАГА — БУТУНИТТИФОҚ КОММУНИСТИК ШАНБАЛИГИ

ҚЎШИМЧА ЕТТИТА МАШИНА

ПОЙТАХТИМИЗДАГИ 2-маршрутли таксилар автотранспорт корхонаси коллективи КПСС XXVII съездини муносиб кутиб олиш юзасидан бошланган социалистик мусобақани янада авж олдириб юборди. Меҳнат беллашувида А. Собиров, П. Черноиванов, Р. Комилов етакчилигидаги маршрут таксилари бригадалари доим илғорлар сафида боришмоқда. Бу пешқадам коллективлар коммунистларнинг катта анжумани очиладиган кунгача икки ойлик топшириқларини бажаришга сўз берганлар. Шу кунларда улар ҳар қачонгидан ҳам унумли ишлаб, нормаларини доим ошириб бажаришга эришмоқдалар.

Корхона коллективи коммунистик шанбаликда ҳам актив қатнашади. Меҳнат байрами куни қўшимча еттита автомашина рейсга чиқарилади. Шанбаликда оддий кунлардагига нисбатан анча кўп йўловчига транспорт хизмати кўрсатилиб, қўшимча минг сўмлик иш бажариш кўзда тутилмоқда. Шу куни тушган 1700 сўмлик иш ҳақи беш йиллик фондига ўтказилади.

А. ҒУЛОМОВ.

ТАДБИРЛАР АНИҚ

ЧИРЧИҚДАГИ 10-автобаза коллективи КПСС XXVII съездига бағишлаб ўтказиладиган коммунистик шанбаликка пухта ҳозирлик кўрмоқда. Бу ерда меҳнат байрами куни амалга ошириладиган ишлар белгилаб олинди. Жумладан, шу куни Чирчиқ шаҳри ҳамда областимизнинг қурилиш майдонларига 31,8 минг тонна металл конструкциялари, темир-бетон буюмлари, қум, шағал, қатор бошқа бинокорлик материаллари етказиб берилади. Юкларнинг ярмини иқтисод қилинган бензин ва дизель ёнилғиси ҳисобига ташиб бериш мўлжалланмоқда. Умумхалқ байрамида авторемонтчилар ҳам актив қатнашадилар. Улар жами 34 та машинани ремонтдан чиқарадилар. Шу кунги меҳнат ҳақининг 1800 сўми ўн иккинчи беш йиллик фондига ўтказилади.

А. ПОРТНОЙ.

БИР ТАН, БИР ЖОН БЎЛИБ

УСМОН Юсупов номидаги аграр-саноат бирлашмаси бўлинмаларида партия XXVII съезди шарафига ўтказиладиган умумхалқ ҳашарига пухта ҳозирлик кўрилмоқда. Консерва заводи коллективи бу ватанпарварлик ташаббусига биринчилар қаторида қўшилди. Корхонада шанбаликка тайёргарлик бўйича олиб борилаётган ишларга штаб раҳбарлик қилмоқда. Мутахассислар, ишлаб чиқариш илғорлари, маъмурият ва жамоат ташкилотлари вакилларидан ташкил топган шанбалик ўтказиш штаби цехлар ва участкаларда умумхалқ ҳашари юксак меҳнат унумдорлиги билан нишонланишига қаратилган кўплаб тадбирларни амалга оширмоқда.

Корхона бўйича шанбаликда юзлаб консервачилар қатнашадилар. Уларнинг аксарияти бевосита яратувчилик меҳнати билан шуғулланишади. Ўз агрегатлари ёнида, иш жойларида бўлишади. Айрим ишчилар зиммаларига шахсий мажбуриятлар олишди. Илғор ишчи Ш. Абдураззоқова нормани 130 процент қилиб бажаришга ваъда берди ва касбдошларини шундай юксак меҳнат кўрсаткичларига эришишга даъват этди. Ўнлаб консервачилар унинг ташаббусини қўллаб-қувватладилар.

Корхона коллективи шу куни тушган ҳамма иш ҳақини беш йиллик фондига ўтказишга қарор қилди.

М. МАҲМУДОВ.

КПСС XXVII СЪЕЗДИ — ПАРТИЯ СЪЕЗДИНИ МУНОСИБ МЕҲНАТ СОВҒАЛАРИ БИЛАН КУТИБ ОЛАЙЛИК

БОҒБОН

КПСС XXVII СЪЕЗДИ ДЕЛЕГАТЛАРИ

Бош экономист А. Жанақов олдимизга бир даста маълумотларни қўйди.

— Буларда Саноат Шоназова бошлиқ бригада аъзоларининг ўтган беш йилликда бажарган иш натижалари жамланган, — деди у. — Йилма-йил таҳлил қилиб чиққанмиз.

Илгари Саноат ишлаган бригадада сабзавот ҳам, озуқа ва ҳўл мевалар ҳам етиштирилар эди. Кейинроқ алоҳида боғдорчилик бригадаси ташкил этилди, бригадалар маълум тур экинлар экишга ихтисослашди. Саноат актив коммунист, тажрибали боғбон бўлганлиги учун ҳам совхоз раҳбарлари ҳеч иккиланмай уни боғдорчилик бригадасига раҳбар этиб тайинлашди.

Ҳақиқатан ҳам Саноатнинг суяги боғ ишларида қотган эди. Опаси Буойша уйларининг олдидаги боғда ишларди. Саноат мактабдан қайтди дегунча пақирчасини олиб опасининг ёнига югурарди. Бориб олма теришарди, хирмондагисини саралашарди. Хуллас, тинч ўтирмас эди. Мактабни тамомлаб кейин шу бригаданинг аъзоси бўлиб қолди. Мана энди орадан кўп ўтмай уни бригадирликка кўтаришди. Ўшандан бери у ҳамиша бригада ташвишида юради. Қандай қилсам боғлар ҳосилдорлиги ошади, мева етиштириш кўпаяди, сифати яхшиланади деб ўйлагани-ўйлаган.

Дастлабки йилларда бригаданинг олмазори 17 гектар эди. Бригада аъзолари эрта баҳордан боғларни ўғитлаб, чуқур ҳайдаб, суғоришди. Кузда эса пландаги 85 тонна ўрнига 150 тонна ҳосил териб олишди. Кейинги йилларда улар янги ерлар очишга, боғларни кенгайтиришга бел боғлашди. Янги ерларга тез етиладиган серҳосил кўчатларни танлаб экишди.

3—4 йил ичида олмазорлар 25 гектарга, узумзорлар эса 5 гектарга кенгайди. Шундан кейин ҳосилга ҳам барака кирди.

Бош экономист узатган маълумотларни кўздан кечириб Саноат опа бошлиқ боғбон қизлар бажарган ишларга беихтиёр қойил қолдик. 1981 йилда ҳар гектар боғ ҳисобига ҳосилдорлик 56 центнерни ташкил этган эди, ўтган йили эса 163 центнер бўлди. Бригада коллективи умуман беш йил давомида мўлжалдаги 1350 тонна ўрнига 1603 тонна олма, 255 тонна ўрнига 279 тонна узум етиштирди.

Кейинги йилларда боғбонлар пиллачиликни ривожлантиришга ҳам катта ҳисса қўшишяпти. Ўтган йили улар асосий ишлардан бўш пайтларида пилла қурти боқишиб, пландаги 3 минг килограмм ўрнига 3450 килограмм пилла топширишди. Бу йил ҳам пилла қурти боқишда актив қатнашиш истагини билдиришяпти.

Мўл ва сифатли ҳосил етиштиришдан ҳар бир ишчи манфаатдор бўляпти. Ўтган йили мукофот пулларини ҳам қўшиб ҳисоблаганда ҳар бир ишчининг ўртача ойлик маоши 470 сўмга тўғри келди. Кўпгина ишчилар меҳнатларига яраша тақдирландилар. Саноат опанинг кўксини безаб турган қатор-қатор орден ва медаллар ҳам унинг меҳнат фронтида кўрсатган жасоратига гувоҳдир. У икки марта Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан мукофотланган. Орденлар ёнида «Қаҳрамон она» нишони ҳам кўзга ташланади. Ҳа, у 10 фарзанднинг онаси. Ўғил-қизлари ҳозир ёнига кириб қолган. 3 қизи ўзи билан бирга шу совхозда ишлаяпти.

— Пудрат усулида ишлашга ўтиб катта манфаат кўряпмиз, — дейди Саноат опа Шоназова. — Бригадамизнинг 10 нафар аъзоси бор. Ҳаммамиз бамаслаҳат совхозда биринчилар қатори янгича усулда ишлашга ўтган эдик. Шундан кейин ишга муносабатимиз ҳам, турмуш тарзимиз ҳам бутунлай ўзгарди. Худди ўз боғимизда меҳнат қилаётгандек ҳар бир туп ниҳолни авайлаб парвариш қиладиган, етиштирилган мўл ҳосилдан ҳаммамиз бирдай манфаат кўрадиган бўлдик. Далаларда ишлар тугаган бўлсада лекин биз боғдан қайтмаймиз. Ризқ-рўзимиз шу боғда эканлигини яхши биламиз.

Боғбонлар кеч кузда боғларни озуқага тўйдиришди. Кейин чуқур қилиб ҳайдашди, дарахтларга шакл беришди, босиб-босиб уч марта суғоришди.

— Бизда сув танқислиги сезилади, — изоҳ берди бригадир. — Ёзда сув сабзавот ва картошкалардан ортмайди. Шунинг учун куз ва қишда боғларни сувга қондирамиз. Ёшини яшаб бўлган дарахтларни эса илдизи билан қўпориб баҳорда улар ўрнига ёш ниҳоллар ўтказишга киришамиз. Шунда боғлар қаримайди, ҳосили камаймайди.

— Саноат опанинг боғларини баҳорда кўринг, — дейди «Оҳангарон» совхози партия комитетининг секретари Сотиволди Каримов. — Ҳозир ҳам боғлардан баҳор нафаси келиб қолган. Лекин олмалар оппоқ гуллаганда бу жойлар ажиб манзара касб этади. Ўшанда тоғ бағрида кўркам боғ яратган онахон-опахонлар меҳнатига беихтиёр тасаннолар айтасиз. Боғларнинг шундай яшнаб туришида Саноат опанинг дугоналари Турғуной Қодирова, Хурсаной Қўчқорова, Орзу Раҳмонқулова каби илғорларнинг ҳам ҳиссаси бор.

— Бригада аъзоларининг ҳаммаси аёллар, — дейди Саноат опа. — Биз боғда меҳнат қилаётган хотин-қизлар меҳнатини енгиллаштириш устида зарур чоралар кўрилишини истаймиз. Ҳосилни териб олишда ва ташишда қийналиб қолаяпмиз. Олимлар боғбонлар хизматини қиладиган машиналар яратишса кўнгилдагидек иш бўлар эди. Совхоз раҳбарлари эса ҳосилни йиғиб олиш даврида эркаклар ҳисобидан бригада аъзолари сафини кенгайтириш устида ўйлаб кўришлари керак. Чунки терилган олмаларни ташиш кўп жисмоний куч талаб этади. Ўз навбатида Ўзбекистон Коммунистик партиясининг XXI съездида ҳам қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини комплекс механизациялаш муҳим вазифа қилиб қўйилди. Съезд материалларини ўрганиб, ўзимизда бу соҳада кўпгина муаммолар борлигини ҳис этмоқдамиз.

Ж. НОСИРОВ,
Оҳангарон райони.

ИШГА ТУШИРИЛАДИГАН ОБЪЕКТЛАР

ЦЕМЕНТ ЭЛЕВАТОРИНИНГ БИРИНЧИ НАВБАТИ

Ўзбекистон пойтахти ва Тошкент областидаги қурувчиларга бундан буён цемент бир маромда етказиб бериладн. Тошкентдаги цемент элеватори биринчи навбатининг ишга туширилиши бунинг омили бўлади.

Цемент ортилган состав «банкалар» — катта сиғимли идишлар олдига келиб тўхтади. Қудратли насослар вагонлардаги цементни ана шу баҳайбат идишларга «узата» бошлади. Цемент ташийдиган автомобиллар ҳам шу ердан хом ашё олиб, бетон заводларига жўнаб кетаверади. Юк автомат тарзда ортилади.

Янги элеватор республика Госснаби қарамоғидадир. Таъминотчилар ҳар йили Тошкент ва пойтахт области қурилишларига 2 миллион тоннадан ортиқ цемент юборадилар. Хом ашёни ортиш, тушириш ва сақлаш кезида нобудгарчиликка йўл қўйиларди. Юз минглаб тонна цемент автотранспортда тўппа-тўғри корхонадан ташиб келтирилар, минглаб вагонлар корхонанинг шох йўлларида имиллаб қолиб, вақт, ёнилғи, кўпдан-кўп маблағ бой бериларди.

Эндиликда элеватор ҳамма цемент заводларининг маҳсулотини марказлаштирилган тартибда олиб, уларни истеъмолчиларга бир текисда жўнатиб тураверади. Бу ерда турли маркадаги цементларни яхши сақлаш учун ҳамма шарт-шароит бор.

Республикада биринчи цемент элеваторининг ишга туширилишидан ҳар йили 5 миллион сўмдан кўпроқ иқтисодий самара олинади. Агар элеватор қурилиши «туя гўшти еб» чўзилиб кетмаганида, шундай самарани барвақтроқ кўриш мумкин бўлур эди.

Ниҳоят, энди элеватор ишлатиш учун қабул қилинди. 4 минг тонна цементни асрашга мўлжалланган «банкалар» — идишлар тўлдирилди. Республика Госснабида маълум қилишларича, йил охиргача яна иккита ана шундай комплекс ишга солинади, элеваторнинг сиғими уч баравар ошади.

Б. ҲАСАНОВ,
ЎзТАГ мухбири.

СУРЪАТГА СУРЪАТ ҚЎШИБ

ТОВОҚСОЙ маиший химия фабрикаси коллективи ишлаб чиқараётган маҳсулотлар республикамиздагина эмас, балки Иттифоқимизнинг турли районларига ҳам жўнатилмоқда. Фабрикада уй-рўзғор буюмларидан ташқари лак ҳамда бўёқ маҳсулотлари ишлаб чиқарилаётганлиги мижозларни хушнуд этмоқда.

Съездолди социалистик мусобақаси давомида аҳоли талаби ва эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда меҳнат қилаётган коллектив янги беш йилликни кўтаринки руҳ билан бошлади. «Сафимизда қолоқлар бўлмасин!» шиори остида ишлаётган гилам цехининг Дилмурод Тешабоев, тикувчилик цехининг Елена Пак раҳбарлигидаги бригадалари аъзолари вақтдан ўзиб ишламоқдалар. Шу кунларда 1987 йилнинг иккинчи квартали ҳисобига меҳнат қилаётган Умсиной Файзиева, Марям Қаландарова, Ҳалима Жонодиловалар каби илғор тикувчилар нормаларини 130 процентдан бажариб, ҳамкасбларига ўрнак бўлмоқдалар. Бу илғорлар жонажон партиямизнинг XXVII съездини биринчи квартал планини бажариш билан кутиб олишга берган ваъдаларининг устидан чиқиш учун суръатга суръат қўшиб ишламоқдалар.

М. МИРСУЛТОНОВ,
Бўстонлиқ райони.

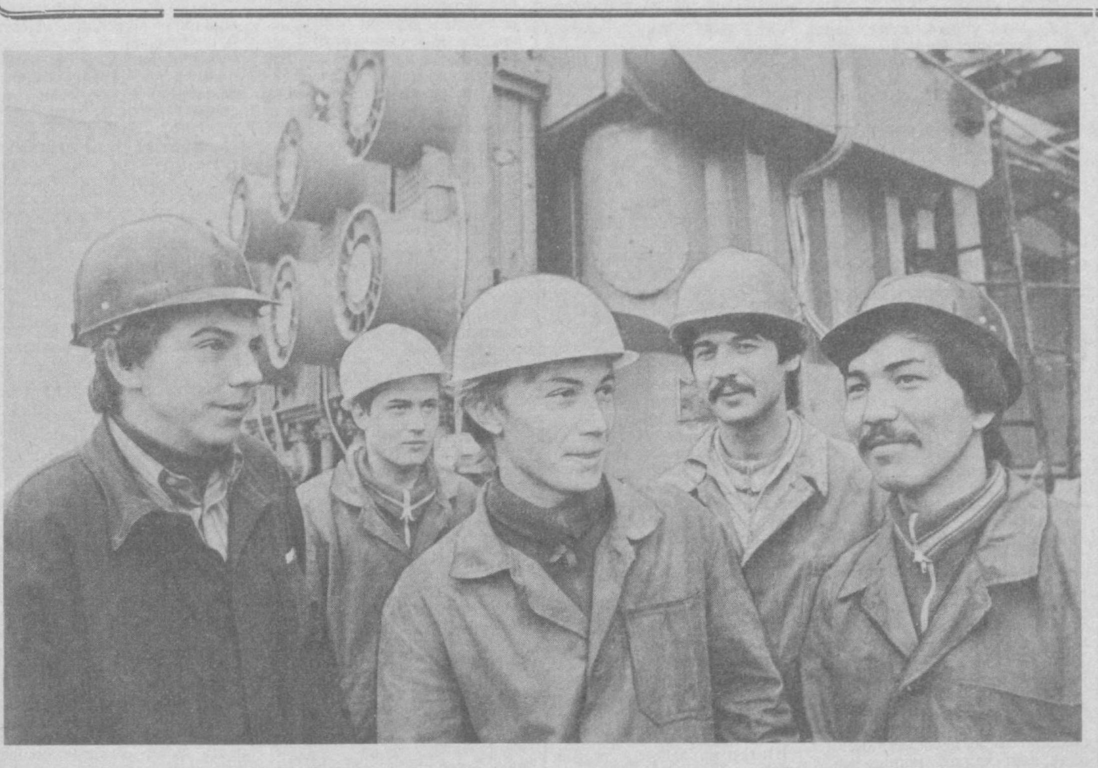

● ЯНГИ АНГРЕН ГРЭСининг навбатдаги энергоблокларини қуриш ишлари жадал олиб борилмоқда. Ўнлаб бунёдкорлар съездолди социалистик мусобақасида фаол қатнашиб, топшириқларни ортиғи билан бажаришяпти. Ушбу суратда: илғор монтажчилар — (чапдан) Ю. Федин, О. Стулин, В. Васильев, А. Алексеров ва О. Қутлибоевлар куч трансформаторини ўрнатиш ишларини барвақт тугалладилар.

А. Зуфаров фотоси.

ҒОЛИБЛАР ШАРАФЛАНДИ

Ўзбекистон меҳнаткашлари «КПСС XXVII съездига — 27 зарбдор ўн кунлик» шиори остидаги зарбдор меҳнат вахтасини беш йилликнинг дастлабки йили планларини бажаришга салмоқли ҳисса қўшиш билан якунламоқдалар. Съездолди мусобақасида икки ярим миллиондан ортиқ киши, беш минг коллектив қатнашди. 13 февраль куни Тошкентда Ўзбекистон ССР халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида 23—27-ўн кунлик меҳнат рақобати кунларида ғолиб чиққанлар шарафига тантанали митинг бўлиб ўтди.

Митингда ўз мажбуриятларини бажарган «ўн саккизлар ташаббуси» ижодкорлари, ишчи маҳорати тармоқ конкурсларининг ғолиблари, ишлаб чиқариш илғорлари ва новаторлари, Тошкент ва пойтахт области жамоатчилиги вакиллари, хўжалик раҳбарлари иштирок этдилар.

Митингни Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг раиси Ҳ. Алимова очди.

Митингда сўзга чиққан Октябрь революцияси номли Тошкент тепловоз ремонти заводи бошлиғи М. Мартьянов, Сурхондарё областидаги «Партия XXIV съезди» совхози бригадири Х. Сафаров, Андижон ип-газлама комбинатининг тўқувчиси М. Ҳаитова ва бошқалар йигирма етти зарбдор ўн кунлик миллионлаб меҳнаткашлар учун маҳорат дарси бўлганлигини айтиб ўтдилар. Съездолди мусобақаси кенг тус олганлиги туфайли халқ хўжалигининг кўпгина тармоқларида планга қўшимча жадаллашиш таъминланди, меҳнат унумдорлиги ошди. Янги беш йилликда илғорлар тажрибасидан фойдаланиш керак, бу тажриба КПСС XXVII съезди қарорларини муваффақиятли амалга оширишга хизмат қилиши лозим, деб таъкидланди митингда.

Стахановча ўн кунликларнинг беш якунловчи вахтаси ғолибларининг номлари айтиб ўтилди. Булар «Узбексельмаш» бирлашмаси, Навоий цемент заводи, Қўқон авиакорхонаси, «Газлинефтегаздобича» бирлашмаси, Каттақўрғон ёғ-мой комбинати, Бахт пахта заводи, Самарқанд химия заводи коллективлари ва жами 55 корхона ва ташкилотнинг коллективларидир. Улар Ўзбекистон ССР халқ хўжалиги ютуқлари виставкасининг Ҳурмат тахтасига ёзилдилар. Ана шу коллективларнинг вакилларига Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Министрлар Совети, Узсовпроф ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг эсдалик вимпеллари, шунингдек Ўзбекистон ССР халқ хўжалиги ютуқлари виставкасининг дипломлари топширилди.

Митингда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усмонхўжаев нутқ сўзлади.

Митингда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. П. Анишчев, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари А. С. Икромов, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Сатин, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари Ғ. З. Заҳритдинов иштирок этдилар.

(ЎзТАГ).

ТЕЖАЛГАНИ ҲИСОБИГА

«УЗБЕКШАХТОСТРОЙ» трестининг йиғма темир-бетон заводида КПСС XXVII съезди шарафига бошланган социалистик мусобақа тобора қизиб бормоқда. Меҳнат беллашувида корхонанинг Александр Вирц етакчилигидаги металл конструкциялари тайёрловчи бригада коллективи мунтазам ғолиблар сафида бормоқда. Аҳил коллектив беш йиллик топшириқларини муваффақиятли уддалаган эди. 1985 йил плани ҳам муддатидан анча олдин 131,2 процент қилиб бажарилганди. Ўн иккинчи беш йилликнинг дастлабки ойи плани ҳам ошириб адо этилди. Бу меҳнат ютуқларига В. Ремесник, Г. Никулин, В. Ахматулин сингари илғор бунёдкорлар муносиб ҳисса қўшишмоқда.

Бригада аъзолари янги йилда ҳам юксак кўрсаткичларни кўзлаб ишлашмоқда. Улар йиллик планни Октябрь байрамигача бажаришга сўз бердилар. Шу давр мобайнида хом ашё ва материаллардан тежаб-тергаб фойдаланилади, 3 тонна металл, 200 килограмм электрод иқтисод қилиб, шу ҳисобига бир кун ишлаб беришни режалаштирдилар. Шунингдек, пландан ташқари 1000 тонна атрофида маҳсулот ишлаб чиқаришни ҳам ўз олдиларига вазифа қилиб қўйдилар.

Л. ҲОЖИБОЕВА.

ҲУЖЖАТЛАР ВА МАТЕРИАЛЛАР ТЎПЛАМИ

«Мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш — бутун партиянинг, бутун халқнинг вазифаси» тематик тўплами босмадан чиқди. Тўпламга КПСС Марказий Комитети Пленумларининг материаллари, М. С. Горбачевнинг докладлари ва нутқлари, матбуотда эълон қилинган «КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросида» хабарларидан парчалар, партия Марказий Комитетининг қарорлари, шунингдек, КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПСнинг қўшма ҳужжатлари киритилган.

Барча ҳужжатлар 1985 йилнинг апрелидан октябригача бўлган даврни ўз ичига олади.

Тўпламни Сиёсий адабиёт нашриёти босмадан чиқарди.

(ТАСС).

СЪЕЗДОЛДИ ҲУЖЖАТЛАРИ УМУМХАЛҚ МУҲОКАМАСИДА

ПАРТИЯНИНГ АСОСИЙ ҚОНУНИ

КПСС XXVII съездида партиянинг янги таҳрирдаги Программаси ҳамда таклиф этилаётган ўзгартишлар билан КПСС Устави қабул қилинади. Бу муҳим ҳужжатларнинг бир вақтда ишлаб чиқилиши ва муҳокамага қўйилиши тасодифан эмас. Тарихий тажриба оммага амалий раҳбарликни таъминлаш учун партия программавий ҳужжатдан ташқари унинг ҳамма аъзолари ва ташкилотлари учун қонун ҳисобланадиган Уставга таяниб иш кўриш кераклигини кўрсатмоқда.

Ҳал қилинаётган программавий вазифалар талабларига мос келадиган ҳамда бу вазифаларни изчил амалга оширишни таъминлайдиган қоидалар мажмуаси шунинг учун ҳам зарурки, Коммунистик партиянинг фаолияти коллектив тарзда ишлаб чиқилган, ҳамма томондан эътироф этиладиган ва бажариладиган қонунга асосланиши лозим.

В. И. Ленин ҳам партия Уставининг асосий моҳияти ва аҳамиятини худди шунда — партия сафларининг юксак уюшқоқлигини таъминлашда деб биларди. У **«Программа масалаларида ва тактика масалаларида бирлик бўлиши партияни бирлаштириш, партия ишини марказлаштириш учун зарур шарт, лекин бу шартгина кифоя қилмайди. Партия ишини марказлаштириш учун ташкилот бирлиги ҳам керак: ўсиб онлавий тўгарак доирасидан бирмунча чиққан партияда расмийлашган устав бўлмаса, озчилик кўпчиликка... бўйсунмаса, бу бирликнинг бўлиши мумкин эмас»**, деб ёзган эди. У партиянинг бирлашуви, партиявий ишнинг марказлашиши, партиянинг уюшқоқлиги ва амалий ишларининг бирлиги Устав билан таъминланади, деб қайта-қайта уқтирган эди. Доҳийнинг таърифига кўра Устав партия ташкилоти форма ва нормаларига оид биргаликда қабул қилинган қоидалар, умумий қарорлардан иборатдир.

Владимир Ильич партия Уставини ишлаб чиқишга жуда катта эътибор берган эди. Уставнинг асосий назарий қоидалари, ташкилий принциплари, характеристикаси унинг «Ташкилий вазифаларимиз тўғрисида ўртоққа хат», «Нима қилмоқ керак?», «Партия Устави лойиҳаси» асарларида, РСДРП II съездида сўзлаган нутқларида баён этилган.

Шу кунга қадар Коммунистик партиямизнинг учта Программаси ва 12 та Устави қабул қилинган. Уставларнинг ўнтаси партия съездларида, иккитаси эса Бутунроссия партия конференцияларида қабул қилинган. Бундан ташқари Уставга яна беш марта қисман ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилган. Уларнинг тўрттаси партия съездларида, биттаси эса VI (Прага) Бутунроссия партия конференциясида киритилган.

Маълумки, ҳозир амалдаги КПСС Устави 1961 йилда партиянинг XXII съездида қабул қилинган. Унга КПСС-нинг XXIII ва XXIV съездларида қисман ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилган.

Бу партиявий ишни ташкил этиш формалари ва нормалари ўзгарувчан бўлишини кўрсатиб турибди. Бу иш доимо ривожлантириб ва такомиллаштириб борилади. В. И. Ленин таърифи билан айтганда бундай ўзгартишларни партия иш формаларини ўзгарган шароитга мослаштириш зарурати туғдиради.

Тарихда бунга кўплаб мисоллар келтириш мумкин. Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ғалабаси Россия халқларининг ҳаётида, партия ҳаётида янги даврни бошлаб берди. Умумжаҳон тарихида янги саҳифани очиб берган революция партия ва коммунистлар ҳаётининг асосий қонуни бўлган Устав партиянинг янги жамият қуришдаги раҳнамолик ролини амалга оширишни таъминлашини талаб этарди. Лекин социалистик қурилишнинг дастлабки босқичида синфий кураш кескинлашиб, гражданлар уруши бошланиб кетди. Табиийки, бу партия турмуши, унинг ташкилий формалари, иш методларига таъсир кўрсатмай қолмасди, албатта. Бир томондан партияга янги аъзолар қабул қилиш бўйича оммавий кампаниялар — партия ҳафталиклари, дастгоҳ ёнидаги ишчиларни партияга сафарбар этиш кампаниялари ўтказиларди. Иккинчи томондан эса партия сафларини тозалаш ўтказиларди.

Ҳукмрон партия мавқеи унинг сафига кираётганларнинг сиёсий ва ахлоқий хислатларини синчиклаб текширишдан ўтказишни, уларнинг партиянинг турмуши ва режалари билан яқинроқ танишиши учун имконият яратишни тақозо этарди. Шу сабабли коммунист бўлиш истагини билдирганлар учун синов муддати белгилаш фикри туғилди. Бу илк бор 1919 йил декабрида РКП(б)-нинг VIII Бутунроссия конференциясида қабул қилинган партия Уставида ўз ифодасини топди. Ўша пайтдан бери «Партия аъзолигига кандидатлар» деб номланган иккинчи бўлим партиянинг шундан кейин қабул қилинган барча Уставларида сақланиб қолиняпти. Партия XXVII съездида Уставдаги ана шу бўлим ҳам ўзгартишлар киритилган ҳолда сақлаб қолиниши кўзда тутиляпти.

Партиянинг мамлакатимизда социализм қуришни амалга оширишга қаратилган йўли, унинг раҳнамолик роли ортганлиги бу тарихий вазифага мувофиқ ташкилот бўлишини талаб этарди. Мазкур жараёнда ҳар бир коммунистнинг роли ва ўрнини аниқ белгилаб бериш зарур эди. Партия XVII съезди бу ҳаётий эҳтиёжни ифода этиб, илк бор партия Уставига «кириш» бўлимини киритди. Унда Коммунистик партияга мамлакатимиз пролетариатининг илғор, уюшган отряди, пролетариат синфий ташкилотининг олий формаси деган таъриф берилган. Шунингдек, партиянинг пролетариат диктатураси ҳамда социализм ғалабаси учун курашда ишчилар синфи, деҳқонлар ва барча меҳнаткашларга раҳбарлик қилишдаги роли кўрсатиб берилганди.

Уставда партия аъзосининг вазифалари ҳам аниқ белгилаб берилди. Партия интизомига қатъий риоя этиш, мамлакат ва партия сиёсий ҳаётида фаол иштирок этиш, партия йўлини ва партия органлари қарорларини амалга ошириш, ўз ғоявий савиясини ошириш, оммага марксча-ленинча назарияни, партия сиёсати ва қарорларини тушунтириш, меҳнат ва давлат интизомига риоя этишда намуна кўрсатиш — уларнинг энг муҳимлари эди.

Партия XVIII съездида ўзгартишлар киритилган «Партия аъзолари, уларнинг вазифалари ва ҳуқуқлари» бўлими КПССнинг ҳозирги Устави лойиҳасида ҳам сақланиб қолмоқда.

КПСС XXVII съездида қабул қилинадиган партия Уставига киритиш мўлжалланаётган бошқа ўзгартишлар ҳам тасодифан эмас. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ М. С. Горбачев партия Марказий Комитетининг 1985 йил октябрь Пленумида қилган докладида таъкидлаб ўтганидек, **«Ҳам ички, ҳам халқаро сиёсатда ҳал этилаётган вазифаларнинг миқёси кенглиги, теранлиги ва мураккаблиги партия раҳбарлиги савиясига нисбатан янги юксак талаблар қўймоқда, партия ишининг барча томонларига янгича ёндашиш зарурлигини тақозо этмоқда. Табиийки, буларнинг ҳаммаси КПСС Уставида — партиянинг асосий қонуни, бизнинг турмушимиз партиявий кодексида ўз ифодасини топиши лозим».**

КПСС Уставига киритиш таклиф этилаётган ўзгартишлар партия аъзоси обрў-эътибори ва аҳамиятини, унинг сиёсий жангчи ва омма ташкилотчиси сифатидаги ролини, партиянинг бош йўли ва қарорларини амалга ошириш учун масъулиятини кучайтиришга кўмаклашиши лозим. Шу муносабат билан Устав лойиҳасида КПССнинг совет жамиятидаги роли ва аҳамиятига муфассалроқ характеристика берилган.

Мазкур ҳужжатда партия аъзолигига энг муносибларни якка-якка тартибда қабул қилишни таъминлайдиган қўшимча чоралар кўзда тутилмоқда. Шу мақсадда КПССга очиқ партия йиғилишларида қабул қилиш практикаси мустаҳкамлаб қўйилмоқда. Айни пайтда рекомендация берувчилар рекомендация қилинган кишилар партияга киргандан сўнг ҳам уларга жавобгар бўладилар.

Лойиҳада КПСС аъзоларига бўлган талаб янада оширилган. Жумладан, В. И. Ленин ҳаётлиги пайтида ишлаб чиқилган қоидани: партия аъзоси совет қонунларини бузган тақдирда икки томонлама — давлат олдида ва партия олдида жавобгар бўлиши қоидасини мустаҳкамлаб қўйиш кўзда тутилмоқда.

Умуман КПСС Уставига киритиш учун таклиф этилаётган ўзгартишларни партия манфаатлари, унинг олдида турган вазифалар тақозо этмоқда. Бу партия тўғрисидаги ленинча таълимотни ривожлантиришда янги қадам бўлади, партияни ташкилий мустаҳкамлашга, унинг коммунистик жамият қуриш соҳасида турган вазифаларни ҳал этишдаги етакчилик ролини оширишга кўмаклашади.

Н. МАСЛОВ,
Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институтининг катта илмий ходими, тарих фанлари кандидати.

ТАКЛИФ ҚИЛАМИЗ:

Мамлакатимизни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўналишлари лойиҳасида умумий таълим ва ҳунар мактабларини ислоҳ қилишнинг муҳимлиги алоҳида қайд этилган. Дарҳақиқат ёшларга касб ўргатиш, уларда ишчанликни тарбиялаш давр тақозо этаётган биринчи галдаги вазифа ҳисобланади. Биз педагоглар ҳозир ўз ишимизни ана шу талаблар асосида ташкил этмоқдамиз. Лекин менинг фикримча, ёшларни меҳнатга тайёрлашда фақат ўқитувчиларнинг ўз кучи билан кўзланган мақсадга эришиш мушкулроқ бўлиб қолади. Бунда ота-оналарнинг алоҳида ёрдами керак.

Зероки, халқимизда «қарс икки қўлдан» деган гап бор. Мактабда биз, уйда ота-она фарзандларни меҳнатга муҳаббат руҳида тарбияласак, бу, албатта, яхши самара беради. Шунинг учун ҳам Асосий йўналишлар лойиҳасининг «Социал ривожланиш, халқ турмуш даражасини ошириш» бўлимида баён этилган «...Ёшларни касбга йўналтириш иши такомиллаштирилсин» деган жумладан кейин **«Уларни касбга йўналтиришда мактаб билан бирга ота-оналарнинг масъулияти ҳам янада оширилсин»** деган сўзларни қўшиб қўйишни таклиф қиламан.

М. ОЙДИНОВ,
Оққўрғон районидаги А. Жданов номли 3-ўрта мактаб ўқитувчиси, республика халқ маорифи аълочиси.

Корхонамизда кўпгина коллективлар ўн биринчи беш йилликда ўз зиммаларидаги топшириқларни бир неча бор ортиғи билан адо этдилар. Жумладан, Ш. Абдуқодиров бошлиқ бригада ўтган йилнинг ноябрь ойидаёқ ўн иккинчи беш йиллик маррасига етган эди. Улар планга қўшимча 28 минг тонна металл конструкцияларини ишлаб чиқаришга муваффақ бўлдилар.

Лекин илғорлар соясида юрган кишилар ҳам корхонамизда йўқ эмас. Ўтган йили айрим бригада ва участкаларда топшириқлар бажарилмай қолди, кўзбўямачилик, қўшиб ёзишлар сезилди. Бундай ярамас ҳолларга бундан буён кескин зарба бериш керак. КПССнинг янги таҳрирдаги Программаси лойиҳасини ўқиб, иккинчи қисм учинчи бобни **«ҳар бир меҳнат коллективида ва ҳар бир оилада салбий ҳолатларга қарши кескин кураш олиб борилади, совет кишиларида социалистик қонунчиликка қатъий риоя этиш масъулияти оширилади»** деган жумла билан тўлдиришни таклиф қиламан.

Д. ВЕРВЕКИН,
Тўйтепа металл конструкциялари заводи ишчиси.

Таклиф этилаётган ўзгартишлар билан КПСС Устави лойиҳасида бошланғич ва цех партия ташкилотлари, партия группалари жанговарлигини оширишга катта эътибор берилган. Партия группаларида коммунистлар йиғилишларини ўз вақтида ўтказиб туриш, уларнинг кун тартибига долзарб масалаларни қўйиш ҳам муҳим. Шунинг учун партия Устави лойиҳаси 54-параграфига **«Партия группаларида йиғилишлар камида ойда бир марта ўтказилади»** жумласини қўшиб қўйишни таклиф қиламан.

И. ЮНУСОВ,
Тошкентдаги 8-қурилиш тресги бригада бошлиғи.

ЎН КУНЛИК ҒОЛИБЛАРИ

ЧИРЧИҚ ойна заводида «КПСС XXVII съезди шарафига—27 зарбдор ўн кунлик» шиори остида бошланган социалистик мусобақа қизғин давом этмоқда. Меҳнат беллашувида иштирок этаётган кўпгина коллективлар ва айрим ишчи-хизматчилар меҳнатда юқори кўрсаткичларга эришмоқдалар.

Корхонада айниқса, Я. Якунин бошчилигидаги смена коллективи самарали ишлаяпти. Ишчилар бир неча ўн кунликлардан бери ғолиблар сафида боришаяпти. Сўнгги вақтларда смена топшириқларини 125—130 процентдан бажармоқдалар.

Шахсий мусобақада ўровчи Й. Рўзиматов пешқадамлик қилмоқда. У унумли ва сифатли ишлаганлиги учун корхона бўйича таъсис этилган сифат ёрлиғига сазовор бўлди.

Шунингдек, силикат парчалари ишлаб чиқарувчи цех коллективи ҳам графикдагидан ўзиб ишламоқда. Ўн биринчи беш йиллик планини ўтган йилнинг 5 декабрида уддалаган цех ишчилари шу кунларда ҳам топшириқларни муттасил ошириб адо этмоқдалар.

М. МИРСУЛТОНОВ.

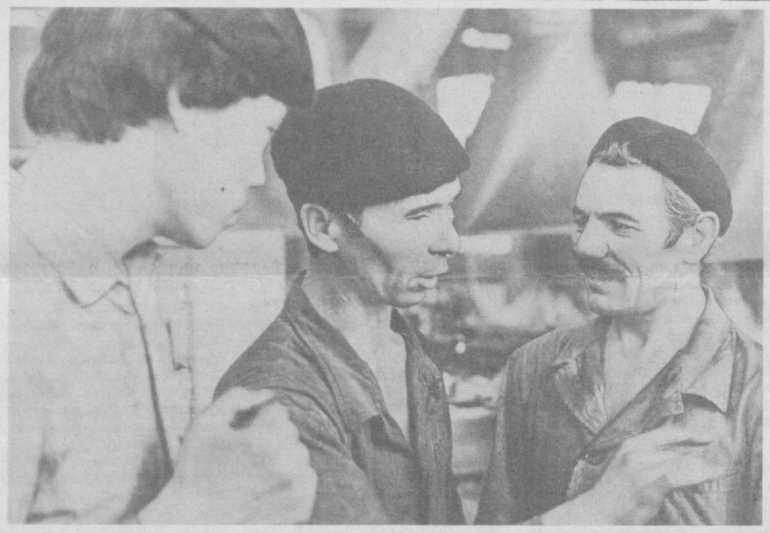

● СИМ тортувчи Давлат Мирбаҳоров Ўзбекистон қийин эрийдиган ва иссиққа чидамли металлар комбинатининг пешқадам ишчиларидан. У кунлик нормаларини доим 110—115 процентга етказиб бажаришга одатланган. Илғор ишчи меҳнат муваффақиятлари эвазига ўтган йили область мукофоти лауреати деган фахрли номга сазовор бўлди. Суратда: Д. Мирбаҳоров (ўртада) ҳамкасблари даврасида.

А. ЗУФАРОВ фотоси.

Бу ҳақда Ўзбекистон Компартиясининг XXI съездида гапирилган эди

ҚУРИЛИШДА ЮКСАК СИФАТ БЎЛСИН!

ПОЙТАХТ области халқ хўжалигининг жадал ривожланиши, меҳнаткашлар фаровонлигининг янада ўсиши кўп жиҳатдан капитал қурилиш суръатлари ва сифатига боғлиқ. Областимизда бунёдкорлик ишлари ҳажми йилдан-йилга кенгайиб бормоқда. Ўтган беш йилликда областни социал ва иқтисодий ривожлантириш бўйича белгиланган кенг кўламли комплекс планни амалга оширишга салкам 10 миллиард сўм сарфланди. Бинокорларнинг фидокорона меҳнати туфайли ўнлаб янги ишлаб чиқаришлар ва цехлар ишга туширилди ва мавжудлари тубдан реконструкция қилинди.

КПСС Марказий Комитетининг 1982 йил май Пленуми қарорларига мувофиқ қишлоқ хўжалигининг ишлаб чиқариш базасини мустаҳкамлаш масалалари изчиллик билан ҳал қилиб борилди. Халқ хўжалигининг бу тармоғини ривожлантиришга ўтган беш йилликда сарфланган давлат капитал маблағлари ҳажми 1 миллиард 791 миллион сўмликни ташкил этди ва ўнинчи беш йилликдагига нисбатан 15 процент ортди. Ўн биринчи беш йиллик мобайнида салкам 800 минг аҳоли уй тўйлари ўтказди ёки турар-жой шароитларини яхшилади.

Бироқ, қурилиш ташкилотларининг фаолиятини КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель ва октябрь Пленумлари талаблари нуқтаи назаридан баҳолайдиган бўлсак шуни таъкидлаш керакки, тармоқда аҳвол ҳали ҳам мураккаблигича қолмоқда ва халқ хўжалигининг ўсган талабларига жавоб бермаяпти. Қатор объектларни барпо этиш чўзилиб кетди, ишчи кучи ва маблағларни кўп сонли қурилишларга сочиб юбориш ҳамон давом этмоқда, тугалланмаган қурилиш ҳажми нормативдагидан анча ошиқ бўлаяпти. Пудратчи ташкилотларнинг барқарор ишлаши ва йил давомида объектларнинг бир маромда фойдаланишга топширилишига ҳали ҳам эришилганича йўқ. Кўпгина трестлар коллективлари қувватларни ишга тушириш, меҳнат унумдорлигини ошириш, таннархни камайтириш топшириқларини бажармаяпти.

Бинокорлар ва монтажчилар область меҳнаткашлари олдида катта қарздор бўлиб қолмоқдалар. Ўн биринчи беш йиллик йилларида пландагига нисбатан 500 минг квадрат метр уй-жой майдони кам қурилди. Тошкент, Олмалиқ, Бекобод шаҳарларида уй-жойларни фойдаланишга топширишда жуда ҳам ноқулай аҳвол содир бўлди. Тошкентда соғлиқни сақлаш объектлари катта қолоқлик билан қурилмоқда.

Капитал қурилишида йиллик планларни ишлаб чиқишда, лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрлашда камчиликлар ва нуқсонларга йўл қўйиш давом этмоқда. Раҳбарлар ва мутахассисларнинг фаолиятсизлиги оқибатида қурилиш ташкилотларида хўжалик ҳисоби лозим даражада ривож топмади. Пудратчи бўлинмаларнинг мавжуд структураси иш манфаатларига мувофиқ эмас. Областда 400 дан ортиқ бошланғич пудрат ташкилотлари бор, уларнинг юзга яқини олдиларига қўйилган вазифаларни бажаришга қодир бўлмаган майда ташкилотлардир.

Ўзбекистон Компартияси XXI съездида таъкидланганидек, қурилиш-монтаж ташкилотларининг етарли қувватга эга эмаслиги қурилишда бош муаммо бўлиб қолмоқда. Аҳволдан чиқиш имконияти бор. Бунинг учун қисқа муддатларда қурилиш индустриясининг базасини ривожлантириш программасини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш, замонавий, самарали материаллар ва конструкцияларни қўллаш, қурилиш-монтаж ташкилотларини техник жиҳатдан қайта ускуналаш керак. Бу программа қурилиш-монтаж трестлари ва бошқармаларининг беш йиллик планлари, шунингдек умуман комплекс иқтисодий ва социал ривожлантириш планининг ажралмас қисми бўлиб қолмоғи керак.

СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг ўн иккинчи беш йиллик ва 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўналишлари лойиҳасига мувофиқ 1986 йилда область бинокорлари маблағ ва меҳнат ресурсларини биринчи галда корхоналарни техникавий қайта ускуналаш ва реконструкция қилиш, Янги Ангрен ГРЭСи, Ўзбекистон металлургия заводи, Ангрен кўмир разрези, «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмаси, Олмалиқ кон-металлургия комбинати ва химия заводи, «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмаси янги қувватларини ҳамда фан-техника тараққиётини белгиловчи ва социал муаммоларни ҳал қилишга хизмат қилувчи бошқа қатор объектларни фойдаланишга топширишни жадаллаштиришга сарфлашлари керак.

Қишлоқ хўжалигида янги суғориладиган ерларни ўзлаштириш, гўшт ва сут етиштиришга мўлжалланган қатор чорвачилик комплексларини қуриш, гўшт ва тухум етиштирувчи паррандачилик фабрикаларини реконструкция қилиш бўйича катта ҳажмдаги ишларни амалга ошириш керак.

Бу йил уй-жой қурилиши ва маданий-маиший хизмат кўрсатувчи объектларни комплекс қуришга алоҳида эътибор берилади. Маблағ билан таъминлашнинг барча манбалари ҳисобига деярли 1,5 миллион квадрат-метр уй-жой қурилиши назарда тутилмоқда.

Қурилиш ишлари ўз кўлами жиҳатидан жуда каттадир. Уни тармоқни интенсив ривожланиш йўлига ўтказиш учун барча босқич партия раҳбарларига нисбатан юксак талабчанлик шароитларида ҳал қилиш керак. Бунинг учун областимизда талайгина имкониятлар бор. «Висотстрой», «Алмаликсвинецстрой» трестлари ва бошқа илғор трестлар коллективлари тажрибаси бундан яққол далолат бермоқда. Улар партия ташкилотлари раҳбарлигида хўжалик ҳисобини кенг жорий қилиш, қурилиш ишлаб чиқаришини оқилона инженерлик тайёрлаш негизида давлат планининг барча техник-иқтисодий кўрсаткичлар бўйича бажарилишини муттасил таъминламоқдалар.

Социалистик мусобақа қурилиш ишлаб чиқаришини такомиллаштиришнинг муҳим воситасидир. У қаерда аниқ ошкора, таъсирчан ташкил этилган, қаерда ҳар бир ишчи, ҳар бир бригада ўз топшириқларини, қурилиш объектларини тугаллаш муддатларини аниқ билган, қаерда ишчиларнинг ташаббускорлиги вужудга келган бўлса, ўша ерда юқори ишлаб чиқариш кўрсаткичларига ва белгиланган планлар ҳамда мажбуриятларнинг барвақт бажарилишига эришилмоқда.

Ҳар бир бригадада юқори унумли меҳнат қилиш учун барча шароитларни яратиш, ишловчиларга маиший ва савдо хизмати кўрсатишни яхшилаш ҳақида ғамхўрлик қилиш лозим. Бизда ишчиларнинг меҳнати ва дам олиши яхши ташкил этилганлигини кўрсатувчи мисоллар кўп. Жамоат ташкилотлари, маҳаллий матбуот, радио ва телевидениенинг оммавий-агитация ишлари илғор қурилиш ташкилотларининг тажрибасини пропаганда қилишга йўналтирилиши лозим.

Агар ҳар бир меҳнат коллективида, ҳар бир иш жойида моддий ресурсларни тежаш учун кураш борса қурилиш самарадорлиги оғишмай ошаверади. Бизда ҳали цемент, ғишт, шифер, пардозлаш материаллари, дераза ойнаси кўплаб нобуд бўлмоқда. Бракка, бинокорлик материаллари, конструкцияларининг яроқсиз ҳолга келишига сабаб бўлаётганларга нисбатан талабчанликни кучайтириш керак. Бу ишда халқ назоратчилари кенг фаолият кўрсатишлари зарур. Улар партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари билан ҳамкорликда хўжасизлик ва исрофгарчиликка қарши қатъий кураш олиб боришлари лозим.

Шаҳар ва район партия комитетлари, халқ депутатлари Советлари ҳар бир кишига нисбатан аниқ ва ташаббус билан ишлаши, олдинда турган вазифаларнинг сўзсиз бажарилиши юзасидан талабчанликни кучайтиришлари зарур. Партия ташкилотлари, бинокорлар, монтажчилар, лойиҳачилар ва буюртмачилар фаолиятини худди шу нуқтаи назардан туриб баҳолаш даркор.

Областимиз меҳнаткашлари капитал қурилишда ишларни янада самарали олиб бориш учун барча имкониятга эгалар. Улардан оқилона фойдаланиш партия, совет ва хўжалик органларининг бурчи ва вазифасидир.

Агросаноат комплекси: ферма иши таҳлили

ҚОЛОҚЛИКНИНГ САБАБЛАРИ НИМАДА?

ТОШКЕНТ РАЙОНИДАГИ А. Навоий номли колхозда 400 бош сигирга мўлжалланган чорвачилик комплекси бор. У асосан сут етиштиришга ихтисослашган. Хўжалик чорвадорлари ўтган йили давлатга 1170 тонна ўрнига 1020 тонна сут топшириб, планни бажара олмадилар. Умуман, колхозда ўн биринчи беш йилликнинг сўнгги уч йили мобайнида бу тармоқда планлар уддаланмай, сут етиштириш ва давлатга сотиш йилдан-йилга камайтириб юборилди. Натижада беш йиллик топшириғи бажарилмай қолди. Яқинда мухбиримиз мазкур хўжаликда бўлиб, колхоз партия комитетининг секретари Т. Алимов билан шу хусусда суҳбатлашди.

— Қолоқликнинг асосий сабаблари сизнингча нималардан иборат?..

— Ўнинчи беш йилликнинг дастлабки даврларида хўжаликда сут етиштириш ва давлатга топшириш борасида яхши натижаларга эришилган. 1981 йил ҳисоботини кўрсак, йил давомида ҳар бир сигирдан пландаги 3950 килограмм ўрнига 4501 килограммдан сут соғиб олингани маълум бўлади. Шу йили давлатга чорвачилик маҳсулотлари етказиб бериш планлари ҳам ортиғи билан бажарилган. Аммо, кейинги йиллар мобайнида бу кўрсаткичлар камайиб борди. Бунинг асосий сабабларидан бири сигирлар подасини ўз вақтида зотли, маҳсулдор моллар ҳисобига тўлдириб борилмаганида деб биламан. Шу пайтларда комплексдаги қариб қолган сигирлар ёш, зотли ғунажинлар билан алмаштирилмаган. Биз бу камчиликни тугатиш чораларини кўраяпмиз. Ўтган йили районимиздаги С. Раҳимов номли колхоздан 150 бош зотли ғунажин келтирдик. Яқинда уларнинг сафига яна 50 бош қўшилди. Ҳозирги кунда фермада сунъий уруғлантириш пункти ишлаб турибди. Мавжуд 791 бош қорамолнинг ҳаммаси ола-қора зотлидир.

Йўл қўйилган камчиликларнинг сабабларидан яна бири озуқа базасини мустаҳкамлаш соҳасида изчил иш олиб борилмаганидадир. Сигирларни боқиш, соғишда қатъий тартиб ўрнатилмаган. Бу ишлар назоратдан четда қолган.

— Бу йил қишлов қандай ўтяпти, озуқа етарлими?..

— Биз бутун ёз давомида озуқа тайёрлаш ва жамғариш жараёнида унинг сифатига алоҳида аҳамият бердик. Мана бир мисол: беда ўрилгандан сўнг уч кунда йиғиштириб олиниши керак. Агар далада бундан кўп муддат қолиб кетса, офтоб нури таъсирида унинг гули, барги қуриб, тўкилади. Ғарамга эса кўпроқ поя қисми йиғилади. Ёки жўхорини олиб кўрайлик. Жўхори сўтасининг 30—40 проценти думбиллик пайтида ўримни бошлаб, қисқа фурсатларда силосни саранжомлаб олиш керак. Агар сўтаси пишиб, ўтиб кетса, у ҳолда дон ва поя қаттиқ бўлиб, қуриб қолади. Ундан тайёрланган озуқанинг эса сифати паст бўлади, фойдаси камайиб кетади.

Авваллари хўжалигимизда 100 гектарга яқин ерга дон учун жўхори экиларди. Макка дони йиғиштириб олингандан сўнг қуруқ поя қисмидан силос тайёрланарди, холос.

Илгарилари жўхори дони топшириш юзасидан план бериларди. Ана шу планни бажариш мақсадида билатуриб юқоридаги камчиликка йўл қўйиларди. Энди бундай план йўқ. Чорвадорларимиз фақат силос бостириш мақсадида жўхори экиб, ўстирадилар.

Колхозда озуқачиликка ихтисослашган учта бригада бор. Уларда дала ишлари пудрат асосида ташкил этилмоқда. Бу бригадалар етарлича техника воситалари ва ишчи кучи билан таъминланган. Натижа чакки бўлмаяпти. Чорвамиз эҳтиёжига етарли миқдорда ем-хашак жамғармоқдамиз.

ЧОРВАЧИЛИК — ЗАРБДОР ФРОНТ

Хўжалигимизда қишловга мўл озуқа жамғарилган. Ҳозирги кунда 2232 тоннага яқин силос, 1000 тоннага яқин озуқа лавлагиси, 1148 тоннага яқин сенаж, 428 тоннага яқин беда пичани, 155 тоннага яқин пичан ва бошқа озуқалар бор. Фикримизча, бу озуқа запаси билан қишловдан бемалол чиқа оламиз. Бундан ташқари кузда 30 гектар майдонга оралиқ экинлари уруғини сепганмиз. Ҳозир ривожи яхши. Май ойининг бошларидан ўрилиб, кўк ҳолида молларга едирилади.

Шу ўринда мен яна бир масалага диққатни жалб этмоқчиман. Ҳар йили далаларга «Ўзбекистон тишсимони», «Кремнистий-100» каби навлардаги баланд ўсувчи жўхори навларини экамиз. Афсуски, мавжуд комбайнларни бундай навларни ўришга мўлжалланмагани туфайли иш жараёнида 20—30 процент маҳсулот бекорга исроф бўлиб кетаяпти. Ўтган йили Янгийўлдаги Ўрта Осиё машина синаш станцияси мутахассислари хўжалигимиз далаларида янги ўрувчи механизми ўрнатилган «КСК-100» маркали комбайнни синаб кўришганди. Бу механизм ишлатилганда ҳосилнинг деярли ҳаммаси йиғиштириб олинди. Деҳқонларимиз тез фурсатларда ана шундай техникага эга бўлишларини истардик.

— Фермада чорвадорларга қандай шарт-шароитлар яратилган?

— Фермамизда жами 23 соғувчи ишлайди. Ҳар куни эрталаб соат 5 да махсус автобус уларни уйларидан олиб келади. Соғувчиларимиз сигирларни белгиланган вақтдан сира кечикмай соғишни қатъий одат қилиб олишган. Молбоқарлар ҳам ўз вақтида ишга келиб, молларни бир пайтда озиқлантиришади, уч маҳал яйратгани олиб чиқишади.

Тажрибадан шу нарса маълум бўлдики, айрим ҳолларда асосий соғувчилар резервдагилар билан алмашилса, шу куни сут камаяди. Ёки, молларга озуқа ўз вақтида берилмаса, улар безовталанишади. Бир-бирларининг охурларига ўтиб, адашиб юришади. Шунинг учун ҳам чорвадорларимиз ишни қатъий тартиб интизом асосида ташкил этмоқдалар.

Ҳар ўн кунликда мусобақа якунларини кўриб чиқамиз. Илғорлар учун кўчма вимпел, пул мукофотлари ажратилган. Шунингдек, ғолиблар шарафига шон-шуҳрат байроғи кўтарилади.

Фермада чорвадорлар учун махсус дам олиш уйи ишлаб турибди. Ҳар куни тушликка иссиқ овқат тайёрланади.

— Маълумки, далачиликдаги ишларнинг яхши бўлиши чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришда муҳим роль ўйнайди. Энди шу ҳақда гапириб берсангиз?

— Ўтган йили колхозда давлатга картошка ва сабзавот топшириш планлари бажарилди. Биз янги йилда ютуқларни янада мустаҳкамлаш учун ишни кузги шудгордан бошладик. Ерни чуқур қилиб ҳайдадик. Карталарни йириклаштирдик. Шу кунгача далаларга 11 минг тоннадан ортиқ маҳаллий ўғит ташиб чиқардик. Куз ойлариданоқ 80 гектар майдонга август пиёзи, 40 гектар ерга сабзи, 8 гектар ерга ош лавлагиси ва саримсоқ пиёз экканмиз. Шу кунларда эса ҳавонинг очиқ кунларидан фойдаланиб, 6,5 гектар майдонга плёнка остида редиска, ош кўклари ва барра пиёз уруғини сепиб қўйдик. Эртаги экинлар учун эса 350 гектар майдонда эгатлар олиб, тайёрлаб қўйилди. Оралиқ экинлар парвариши ҳам яхши йўлга қўйилган. Озуқакорларимиз мўл ҳосилга пухта замин яратмоқдалар.

Қ. КАРИМОВ.

- Атроф-муҳит ифлосланмасин
- Кечиктириб бўлмайдиган масала
- Биологик метод ёрдам беради
- Олимлар изланишда

ЯНА ҲАВОНИНГ МУСАФФОЛИГИ ҲАҚИДА

«АТМОСФЕРА ҳавосини муҳофаза қилиш кучайтирилсин. Шу мақсадда технология жараёнлари, ускуналар ва транспорт воситалари такомиллаштирилсин, хом-ашё ва ёнилғи сифати яхшилансин, саноат чиқитлари ва бошқа чиқитларни тозалаш учун юқори самарали қурилмалар жорий этилсин», — дейилади СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг Асосий йўналишлари лойиҳасида.

Маълумки, инсон ҳаёти ҳамма вақт атроф-муҳит билан узвий боғланган. Ҳозирги кунда атроф муҳитни асраб, авайлаш ҳар қачонгидан кўра муҳимроқ ва кечиктириб бўлмас социал ҳаётий масаладир.

Тоза, мусаффо ҳаво деганда биз аввало нимани тушунамиз?

Ҳаммамизга яхши аёнки, одамзод, ер юзидаги бутун мавжудот ҳаво билан тирик. Ҳаво инсон учун сув ва қуёшдек мўътабар ва азиз! Она сайёрамизда ҳаётнинг мавжудлиги ҳам ер атмосферасида яшаш учун энг зарур омил бўлган кислород (оксиген)нинг етарли миқдорда борлигидир. Биз ҳаводан нафас олганимизда кислород нафас йўллари орқали организмимизга сингади, модда алмашуви сингари мураккаб ички биохимик жараёнлар юз беради. Одам бир кеча-кундузда ташқи муҳитдан 20 куб метр ҳаво олади. Унинг ўпкаси минутига 16—20 мартагача ҳаво ютиб, ҳаво чиқаради.

Энди бир тасаввур қилиб кўрайлик-чи! Агар бир одам ҳар суткада 20 куб. метр ҳаво олса, Ер куррасида истиқомат қилувчи 4,5 миллиарддан зиёд аҳоли учун бир суткада, бир ойда, бир йилда ва бир умрга қанча миқдорда ҳаво массаси зарур? Ҳа, тўғри, ҳисоб-китобларда биз жуда чексиз рақамларга дуч келамиз. Аммо, Ер куррамизда ҳаводан нафас олувчи якка-ёлғиз инсон эмаску?! Сайёрамизда тирик мавжудотларнинг тури ва сони озмунчами?! Шуни ҳам тан олиш керакки, ер юзидаги тириклик муҳити чексиз, беқиёс эмас.

Партия ва ҳукуматимиз табиатни муҳофаза этишни социалистик жамиятимиз афзалликларидан бири, халқ фаровонлигининг энг муҳим шарти, деб ҳисоблайди. Инсон саломатлиги бизда биринчи даражали масаладир.

Инсоннинг ташқи муҳитга таъсири турлича намоён бўлмоқда. Унинг салбий таъсири билан боғлиқ муаммолар, айниқса, ўринли ташвиш ва ҳавотирлик туғдирмоқда. Ана шулардан бири атмосфера ҳавосининг ифлосланишидир.

Тадқиқотчи олимларнинг маълумотларига қараганда, Американинг энг йирик саноат шаҳарлари — Лос-Анжелосда ҳаво атмосферасига ҳар куни 9 минг тонна, Нью-Йоркда 10 минг тонна миқдорида газ иси чиқариб ташланади. Нью-Джерси шаҳрининг ҳаво атмосфераси таркибида 44 хил кимёвий модда борлиги аниқланган.

Статистика маълумотларига кўра, ҳозирги кунда жаҳон мамлакатларида 320 миллиондан зиёд автомобиль ҳаракатда. Автомобиль моторидан ҳавога чиқадиган газлар таркибида эса 200 хил турли заҳарли кимёвий моддалар борлиги ўрганилган.

Ифлосланган атмосфера ҳавоси, албатта, одамлар саломатлигига таъсир этмай қолмаслиги шубҳасиз.

Капиталистик тузумдан фарқли ўлароқ, бизнинг социалистик тузумимиз бундай ҳол юз беришига мутлақо қаршидир. Совет давлати барпо бўлибдики, халқ саломатлиги, атроф-муҳит муҳофазаси ҳақида мунтазам қайғуриб келмоқда. Совет гигиена фани сўнгги йилларда, айниқса, жуда катта ютуқларга эришди. Атмосфера ҳавосининг ифлосланишини чеклаш борасида бир қатор

ОЛИМ МИНБАРИ

илмий ва амалий тадбирлар ишлаб чиқилиб, ҳаётга татбиқ қилинди. Фан ҳозирги кунда бир куб. метр ҳаво таркибида зарарли моддаларнинг рухсат этиладиган миқдор нормаси қанча бўлишини ишлаб чиқиш методларини илмий асослаб берди. Ҳозир ҳамма ишлаб чиқариш корхоналарида ана шу метод асосида иш юритилмоқда.

Ўтган йили республикамизда табиатни муҳофаза қилиш борасида яна бир яхши ишга қўл урилди. Ўзбекистон ССР Прокурори ҳузурида доимий ишловчи табиатни муҳофаза қилиш бўйича ишчи группаси ташкил этилди ва ҳуқуқни муҳофаза этиш ҳамда назорат қилиш органларининг ҳамкорликда олиб бориладиган ишларнинг плани белгилаб олинди. Ҳозир областда бу жамиятнинг 550 минг аъзоси бор.

Мамлакатимизда табиатни муҳофаза этишга ҳар йили кўплаб маблағ ажратилмоқда. Ўтган беш йилликда ана шу мақсадлар учун 26 миллиард сўм сарфланди. Янги беш йилликда эса, янада кўпроқ — 30 миллиард сўм маблағ сарфлаш мўлжалланмоқда. Областда биргина ўтган йилнинг ўзидагина ана шу мақсадлар учун 24 миллион сўм маблағ сарфланди. Бу шубҳасиз, партия ва ҳукуматимизнинг совет кишиси ҳақида кўрсатаётган оталарча доимий ғамхўрлигининг ёрқин тимсолидир.

Маълумки, пойтахтимиз Тошкент ва Тошкент области шаҳар ҳамда район марказларида аҳоли зич жойлашган, йирик саноат корхоналари ҳам ана шу ерларда уйғунлашган.

Хўш, областда шаҳарлар микроиқлимини сақлаш борасида қандай тадбирлар амалга оширилмоқда?

Шуни қониқиш билан қайд қилиш мумкинки, сўнгги йилларда областда анчагина ибратли ишлар амалга оширилди. Буни ташқи муҳитни муҳофаза этиш масалаларига замонавий нуқтаи назардан оқилона ёндашиш, деб баҳолаш мумкин. Йирик саноат корхоналарида чиқитсиз ва кам чиқитли ишлаб чиқаришга ўтилаётганлигини ҳам айтиб ўтиш зарур. Область хўжаликларида юқори даражада таъсирчан заҳарли химикатлар қўлланилаётган ер майдонлари йилдан-йилга қисқариб бормоқда.

Лекин афсуски, ҳамма ерда ҳам иш кўнгилдагидек эмас. Партия ва ҳукуматимизнинг шаҳарлар ҳаво муҳитини мусаффо сақлаш борасидаги қарорлари баъзи жойларда изчиллик билан амалга оширилаяпти, деб бўлмайди. Бу борада узилишларга, лоқайдликка йўл қўйилмоқда. Жумладан, Чирчиқ шаҳридаги «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмаси, Олмалиқ кон-металлургия комбинати, «Ахангаранцемент» ишлаб чиқариш бирлашмаси, Ўзбекистон металлургия комбинати, Бекобод цемент заводи, Ангрен қурилиш материаллари комбинати, Тошкентдаги корборунд заводи ва бошқа қатор корхоналар янги тозалаш иншоотларини қуриш ва эскиларини реконструкция қилиш топшириқларини мунтазам пайсалга солиб келмоқдалар.

Бу корхоналарда газ ва чанг тутқич воситаларидан қониқарсиз фойдаланилмоқда, уларнинг кўплари эскириб, яроқсиз ҳолга келиб қолган. Ҳавони булғовчи жуда кўп манбалар газ ва чанг тутқич воситалари билан умуман жиҳозланмаган.

Атмосфера ҳавосини муҳофаза этиш инспекцияси органларининг бир неча марта огоҳлантиришлари ва ҳаттоки, маъмурий чоралар кўришлари ҳам уларга кор қилмаяпти. «Сантехлит» заводидаги аҳвол эса бундан ҳам нохуш.

Бу масалаларда корхоналаргина эмас, балки юқори ташкилотларнинг раҳбарлари ҳам айбдордирлар. Улар атмосфера ҳавосини муҳофаза этиш ҳақидаги давлат қонунларига риоя этиш масъулиятини кўпинча иккинчи ўринга суриб қўйишади. Энди бундай аҳволга қатъий чек қўйиш вақти етмадимикан?

Шаҳарлар атмосфера ҳавосини булғашда автотранспорт воситалари ва ахлатхоналар ҳам жиддий манба ҳисобланади. Бу борада Ўзбекистон ССР атмосфера ҳавосини муҳофаза этиш Давлат инспекцияси ва «Горчистка» идораси ходимлари иш олиб боришаяпти. Масалан, яқинда Давлат инспекцияси пойтахт областининг йирик шаҳарларида министрликлар, идоралар ва шахсий кишиларга тегишли автотранспорт воситаларини текширишдан ўтказди. Текшириш вақтида шу нарса аниқландики, кўчада тўхтатилган жами транспорт воситаларининг 38 процентида заҳарли ис гази нормадагидан анча юқори бўлган. 150 дан ортиқ транспорт воситасидан фойдаланиш таъқиқлаб қўйилган, 328 ҳайдовчига жами 1640 сўм миқдорида жарима солинган. Чирчиқдаги 2-автокорхона ва Чирчиқ таксомотор паркини бу соҳада «рекордчи», деса бўлади. Автокорхонада текширилган 38 машинадан 24 таси яроқсиз, деб топилган.

Давлат автоинспекцияси яхши, жуда фойдали ташаббусни бошлаб берди. Лекин ана шундай текширишлар тўхтаб қолмаса, тез-тез ўтказиб турилса, деймиз. Ҳар бир автотранспорт ҳайдовчиси ва шахсий машина эгасининг махсус талони бўлишига эришиш айни муддао бўлур эди.

Умуман олганда атроф-муҳитга салбий таъсир кўрсатаётган бошқа манбалар ҳам бор. Масалан, биз ўз йўлимизда тез-тез кўпдан-кўп ахлат уюмлари, ифлосланган ариқлар ва кўлмак сувларга дуч келиб турамиз. Ташландиқ майдончалар, биронта дарахт ва бута экилмаган нообод ҳовли-жойларни кўриб ранжиймиз. Буларни шаҳримиз ҳуснидаги доғлар, деса бўлади. Ана шундай нохуш манзарага кўпинча ўзимиз сабабчимиз. Ахир кенг жамоатчилик кучига таяниб, ўша доғларни ювиш, ўзимиз яшаб турган турар-жойлар атрофини кўкаламзорлаштириш мумкин-ку! Бунда уй-жой бошқармалари ва маҳалла комитетларининг активлари жонбозлик кўрсатишлари, жамоатчиликка бош-қош бўлишлари лозим.

ҲУРМАТЛИ газетхон! Ўз она шаҳримиз ҳавосининг мусаффо, ҳовли ва кўчаларнинг озода ҳамда обод бўлиши кўп жиҳатдан бизнинг ўзимизга боғлиқ. Жамоатчиликнинг қўлидан кўп иш келади. Гап фақат аҳиллик-да ва хоҳишда қолган. Келинг, ҳиммат кўрсатиб, шаҳримиз ҳавосининг доим беғубор бўлишига ҳар биримиз ҳисса қўшайлик! Ахир ҳаммамиз ундан бирдек баҳра оламиз-ку!

Шаҳримиз ҳавоси ҳамиша мусаффо ва беғубор бўлсин!

Шариф ОТАБОЕВ,
профессор.

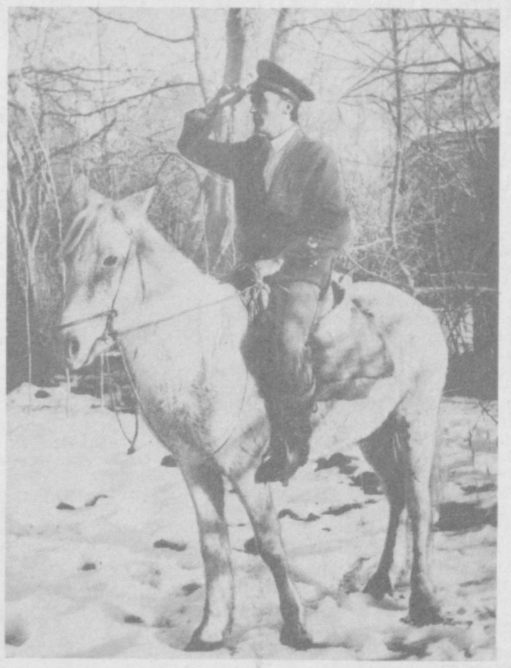

◆ **НЕЪМАТИЛЛА МИРШОЕВ кўп йиллардан бери Бўстонлиқ ўрмон хўжалигида меҳнат қилаяпти. Ҳамкасблари билан ўтган йили 30 гектар ердаги ёввойи дарахт ва ўсимликларни маданийлаштиришди. Суратда: Неъматилла Миршоев.**

* * *

◆ **ТОҒ адрлари қиш уйқусида.**

В. ЧИРКИН, В. ТАРАН фотолари.

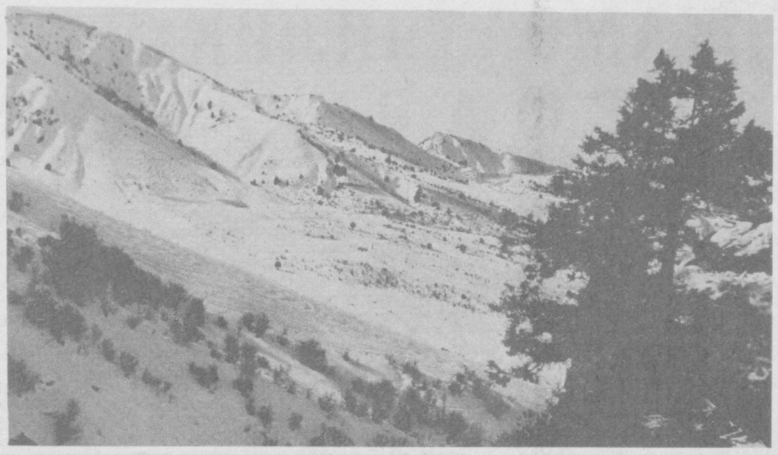

ДОРИВОР ЎСИМЛИКЛАР КЎПАЙСИН

ТАБИИЙ БОЙЛИГИМИЗНИ АВАЙЛАЙЛИК

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Ботаника институти олимлари ўлкамиз ўсимлик дунёсини ўрганиш, уни системага солиш, халқ хўжалиги учун фойдали ўсимликларни маданийлаштириш борасида диққатга сазовор ишларни амалга оширмоқдалар. Бу илмий муассасанинг хом ашё мақсадларида фойдаланиладиган ўсимликларни ўрганиш лабораторияси ходимлари доривор ва фойдали ўсимликларни аниқлаш ва уларни кўпайтириш соҳасида самарали тадқиқотлар ўтказмоқдалар. Мухбиримиз А. НОСИРОВА шу лаборатория мудири, биология фанлари доктори Р. И. ВЕРНИКдан ана шу изланишлар натижаси ҳақида гапириб беришни илтимос қилди.

— Лабораториямиз ходимлари авваллари доривор ва фойдали ўсимликларнинг табиий ўсиш шароитлари, бу ўтўланларни маданийлаштириш масалалари билан шуғулланар эдилар. Ҳозир тадқиқотларимиз йўналишлари тубдан ўзгарган.

Текширишлар доривор ва фойдали ўсимликларни тайёрлайдиган ташкилотлар ходимларининг табиий бойликка нотўғри муносабатда бўлишлари оқибатида мавжуд запасларнинг кескин камайиб кетаётганлигини кўрсатади. Шуни ҳисобга олган ҳолда зоналар бўйича махсус карталар тузиб чиқдик. Уларда доривор ва фойдали ўсимликлар қанча вақт мобайнида кўпайиши, табиий зоналар камайиб кетмаслиги учун уларни йиғиш миқдори кўрсатиб берилган.

Шу йилдан бошлаб Тошкент областининг адир ва тоғли районларида кенг кўламли тадқиқотлар бошлаб юборилади. Бўстонлиқ, Оҳангарон, Паркент зоналарида фойдали ва доривор ўсимликларнинг катта запаслари мавжудлиги аниқланган. Чунончи, доришунослик учун муҳим хом ашё ҳисобланган қораканд, чойўти ўсадиган янги майдонлар топилди. Олимларимиз Бўстонлиқ районидаги «Правда» газетаси 50 йиллиги» совхозида уларни етиштириш ва кўпайтириш бўйича тавсиялар ишлаб чиқмоқдалар.

Бундан бир неча йил аввал Тошкент областининг жуда кўп районларида пском пиёзи ўсар эди. Унинг нафис гуллари баҳор фаслида қир-адирларимизга гўзаллик бахш этарди. Аммо унинг илдизмеваси хуштаъм бўлгани учун кўплаб йиғиштириб олишди. Натижада бу ўсимлик деярли йўқолиб кетди.

Табиатга бундай бемеҳрларча муносабатда бўлишга йўл қўйишга бизнинг лоқайдлик билан қараётганлигимизни афсусланиб таъкидламоқчиман. Чунки, биз кўп ҳолларда бирор ўсимликнинг йўқолиб кетиш хавфи пайдо бўлганидан кейингина бонг ура бошлаймиз. Бироқ, аввалроқ табиатга дастлаб раҳна солинаётганида эътиборсизлик қиламиз.

Масалан, афсонак ўсимлигини олайлик. Ундан медицинада йўтал дорилари тайёрланади. Биргина бизнинг областимизда йилига 50—100 тоннагача афсонак йиғиштириб олинаяпти. Лекин, мутасадди ташкилотлар уни кўпайтириш устида жиддийроқ ўйлаяпти, деб бўлмайди.

Ёввойи наъматак ҳақида ҳам худди шундай фикрни айтиш мумкин. Биохимик тадқиқотлар шуни кўрсатдики, табиатда ёввойи наъматакнинг ўрнини боса оладиган кўплаб ўсимликлар бор экан. Бунга Фатченко наъматагини мисол қилиб кўрсатиш мумкин. Тез орада ташкил қиладиган экспедицияларимизнинг иштирокчилари унинг запасларини аниқлайдилар.

Яна шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, лабораториямиз олимлари «Ўзбекистон доривор ўсимликлари картаси»ни яратдилар. Бу йирик илмий ишимиз яқинда нашр этилади.

ҲАР ТЎҒРИДА

КОНВЕЙЕРДА ЖЕНЬШЕНЬ

◆ ЧАЙКОВИЧИ ем антибиотиклари заводида женьшень табиий шароитларга нисбатан 80 марта тезроқ — атиги бир ойда етилади. Бу ерда ҳаёт илдизи массасини узлуксиз етиштириш технологияси жорий этилди. Уни Бутуниттифоқ биотехнология илмий-тадқиқот институтининг мутахассислари ишлаб чиқдилар.

— Мамлакатда ҳар йили кавлаб олинадиган женьшень илдизи тахминан 50 килограммга борса, заводларда етиштирилган шифобахш ҳужайра массаси йилига ўнлаб тоннага етади, — дейди корхона директори Е. Димицкий.

Женьшень парфюмерия саноатида — лосьон, крем тайёрлашда фойдаланилади ҳамда ширин ичимликларга озгина қўшиб юборилади. Шу ҳужайралардан ишланган препарат экстрактлари ҳозир даволаш практикасида фойдаланиш учун медицина текширувидан ўтмоқда.

Чайковичи,
Львов области.

★

ЕР ОСТИДА КЎЛ

◆ ЛАТВИЯЛИК инженер Г. Энинь ҳисоб қилиб... ғорни топди. Брасла дарёси тик ёқасидаги катта ва чуқур воронкалар унинг эътиборини жалб қилиб қолди. У буни ер остидаги қумлоқ гумбаз чўкаётганлигининг нишонаси деб ўйлаб, хотини, ўғли ва ўртоғи билан бирга лаҳим кавлади. Довюрак йигитлар арқонга осилиб таги кўринмайдиган ўрага тушганларида чўнтак фонарини ёқсалар бутун бир ер ости кўлини кўрдилар.

Бу ерга ҳаваскор ғоршунослар кетидан мутахассислар келдилар. Улар ғорнинг батафсил планини тузиб чиқдилар ва уни ўрганишни давом эттирадилар.

Рига.

★

ЧАЁН — «ДОНОР»

◆ ҲАШАРОТ заҳри овчиларининг экспедициялари дашт районларига чиқиб кетди. Мамлакатдаги ягона инсектарий Олмаота шаҳрида ташкил этилган. Бу ерда жавонларга териб қўйилган ўн минглаб шиша колбаларда заҳри шифобахш «донорлар» яшайди. Унинг ёнида ўзига хос озуқа цехи жойлашган. Бу ерда бўғим оёқли хавфли ҳашаротларнинг емиши — мита етиштирилади. Улар тутқунликда ҳам инстинктини йўқотмайди, ўлжасига ташланиб, заҳар чиқараверади.

— Қора чаён айниқса хавфлидир, — дейди биология фанлари доктори О. Богданов. Унинг чақишидан юрак фалажи содир бўлади. Унинг заҳрига қарши фақат айнан шу чаён заҳаридан тайёрланган зардобгина ишлатилади. Яқинда Тошкент вакциналар ва зардоблар илмий-тадқиқот институти чаён заҳрига қарши препарат тайёрлаш устида иш бошлади. Олмаота инсектарийсининг мутахассислари доривор заҳарнинг дастлабки 500 миллиграммини олимларга жўнатдилар.

Улар ўргимчак бийи, қоракуртнинг ҳам заҳрини олмоқдалар. Ўргимчакнинг умри қисқа — атиги бир неча ойгина яшайди. Шунинг учун ҳам ўргимчаклар тутилиши биланоқ заҳри олинади.

Олмаота.

★

ҚАРҚАРАЛАР ҚАЕРДА ҚИШЛАЙДИ?

◆ ЮЗЛАБ оқ қарқара илк бор Амударё бўйида қишламоқда. Илгарилари улар иссиқ мамлакатларга учиб кетаётиб, бу ерда дам олиш учун тўхтарди.

Қарқара, оққуш, қоравой шу жойларда қишлаши бежиз эмас. Чунки йил бўйи яхламайдиган ҳавзаларда балиқ кўп. Бундан ташқари ўрмончилик ходимлари паррандаларни қўриқлаб турадилар ва боқадилар. 1100 километрли Қорақум канали зонасида сув тошишидан ҳосил бўлган бошқа кўллар ҳам паррандалар яшайдиган жой бўлиб қолди. Чўлга катта сув келиши билан у ерда ҳар йили юз минглаб қушлар қишламоқда. Орнитологлар улар орасида 260 тур парранда борлигини ҳисобладилар.

Ашхобод.

(ТАСС мухбирлари).

Бонг урамиз!

20 ЙИЛДАН БЕРИ ТУТАЙДИ

Чорвоқ посёлкаси устини қоплаган қора тутунларни кўрган киши ажабланмай қолмайди. Улар шу ердаги қозонхонадан чиқиб атроф-муҳитни ифлослантириб турипти. Қозонхона бундан йигирма йил муқаддам қурилган эди. Бир неча минг аҳоли яшайдиган посёлка уйларини иситиш учун бу ерда кунига 20 минг тоннага яқин мазут ёқиляпти. Қозонхонага ёнилғи Фарғона нефтни қайта ишлаш заводидан келади. Ҳолбуки кўп жойларда, жумладан Чимён спорт комплексини иситишда ҳозирги пайтда арзон ҳамда атроф муҳитга мутлақо зарар етказмайдиган электр қозонхоналаридан фойдаланилаяпти. «ЧарвакГЭСстрой» ҳам нурхона биноларини иситишда ана шундай электр токи билан ишлайдиган кичик қозонхонадан фойдаланяпти.

Посёлкадаги алмисоқдан қолган қозонхона шу ерга яқин жойлашган паррандачилик фабрикасига ҳам жиддий зарар етказяпти. Қозонхонани реконструкция қилиш, уни атроф-муҳитни ифлослантирмайдиган электр энергияда ишлашга ўтказиш масаласи билан кўп марта тегишли ташкилотларга мурожаат қилинди. Аммо шу пайтгача қозонхона мўриларидан чиқаётган тутун посёлка устини қоплаб ётипти.

В. ПОРТНОВ,
жамоатчи мухбир.

БУЛАР «ЎЗБЕКИСТОН ССР ҚИЗИЛ КИТОБИ»ГА ЁЗИЛГАН

◆ **СУРАТЛАРДА: Чотқол бургути; тўқай йўлбарси.**

СУВ МАНБАЛАРИ МУҲОФАЗАСИ

Тозалик даракчилари

ФАН-техника тараққиёти суръатлари тезлашган сари инсон хўжалик фаолиятининг атрофимиздаги табиий муҳитга таъсири яққолроқ намоён бўлмоқда. Ана шу таъсир остида юзага келаётган муаммолардан бири — тоза ичимлик сув масаласидир. Маълумки, ер юзасида жойлашган очиқ сув манбалари энг кўп даражада ташқи таъсирга учрайди ва ифлосланади.

Яқин-яқин вақтларгача мамлакатимизда очиқ сувлар ҳолати фақат уларнинг химик ва физик кўрсаткичларига кўра назорат қилиб келинарди. Бироқ, бу маълумотларнинг ўзгинаси сувнинг сифати ва унда рўй бераётган жараёнлар ҳақида мулоҳаза юритиш учун жуда камлик қилади.

— Чунки, бундай маълумот сув системалари ифлосланишининг биологик оқибатлари ҳақида ҳеч нарса билдирмайди, — деб ҳикоя қилади Ўзбекистон ССР гидрометеорология ва табиий муҳитни назорат қилиш бошқармаси гидробиология лабораториясининг бошлиғи Владислав Николаевич Тальских. — Сув биоценозлари, яъни сувда яшовчи организмлар ўртасидаги алоқалар анализи шуни очиқ-ойдин кўрсатиб турибдики, сув экологик системаларининг жонли компонентлари сувни ифлослантиришда жиддий манба саналади. Шунинг учун ҳам бутун мамлакатимизда бўлгани каби республикамизда ҳам табиий муҳитни кузатиш ва назорат қилиш гидробиологик хизмати ташкил этилган.

Гидробиология лабораторияси республикамиздаги, шу жумладан, Тошкент областидаги баъзи асосий оқар сувларни ўз назорати остига олган. Булар Угом, Чирчиқ, Оҳангарон, Салор, Қорасув ва бошқа дарёлардир. Гидробиологик назорат пунктларида мутахассислар дарё туби чўкмаларидан, ўт босган сувости юзасидан намуналар чиқариб оладилар, сувда яшовчи организмлар ўртасидаги алоқаларни синчиклаб ўрганадилар.

Сувдаги жонли алоқаларнинг аниқланган турлари ва структураси нималар ҳақида дарак бериши мумкин?

Маълум бўлишича, бир гуруҳ организмлар ва уларнинг алоҳида турлари мавжуд бўлиб, улар сувнинг турлича ифлосланишларига жуда сезгир экан. Бир хил организмлар ҳаттоки озгина миқдордаги ифлосланишларга ҳам кўника олмайдилар, бошқалари эса, аксинча, ўз физиологик хусусиятларига кўра сувни булғовчи баъзи бир компонентларга муҳтожлик сезадилар.

Масалан, агар тадқиқот олиб борилаётган участкада диатом сув ўтларининг чучук сувда ўсадиган турлари учрамаса, у ҳолда бу сув манбаининг органик моддалар билан ифлосланганлиги ёки сувнинг юқори даражада хлоридлар ва сульфатлар билан минераллашганидан далолат беради. Мазкур сув ўтларининг шўр сувларда ўсувчи турлари эса минераллашган сувларда ривожланади.

Ҳайвонот оламининг энг оддий мавжудотлари — амёба ва инфузорийлар ривожидаги кескин ўзгариш сув муҳитида хўжалик-маиший ва коммунал оқавалари, шунингдек озиқ-овқат саноати ёки қоғоз ишлаб чиқариш оқава сувлари мавжудлигини кўрсатади.

Шундай қилиб, биологик метод, шубҳасиз, анализларнинг физик-химиявий ва санитария турларини тўлдиради ва сув ҳавзаларимиз тозалигига бирмунча пухта баҳо бериш имкониятини яратади.

А. СИЗОВ,
илмий ходим.

ТОҒ БОҒЛАРИ

ТОҒ меваси, асали, доривор ва зиравор ўсимликлар. Савдо тармоқлари, дорихоналарда табиатнинг бу неъматларини кўрган кишилар ўрмончилар хизматини муносиб баҳолаши турган гап. Улар мамлакатимиз Озиқ-овқат программасини бажаришга, беморлар дардига малҳам бўлишга ўзларининг арзигулик ҳиссаларини қўшмоқдалар.

Чунончи ўтган йили 250 тоннадан ортиқ мева, кўплаб миқдорда доривор ўсимликлар етказиб беришди.

Бу мўлжаллаётган катта ишларимизнинг бошланиши, холос. Ўтган йили 50 гектар ерда янги боғ барпо этдик. Умуман фойдаланилмай ётган бу ерлар кўп ўтмай катта боғроғларга айланади. Натижада халқимиз дастурхони ноз-неъматларга янада тўкин бўлади.

СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўналишлари лойиҳасида ўрмон хўжалигини ривожлантириш, уларда мева ва доривор ўсимликлар тайёрлашни кўпайтириш кўзда тутилган. Ўрмончиларимиз бу катта режаларни амалга оширишга ўз ҳиссаларини қўшишга қарор қилганлар.

Ўрмон хўжалигимизнинг Хўжакент участкаси Тянь-Шань тоғининг шимоли-ғарбий қисмида ҳамда Жанубий Олотов ён бағирларида жойлашган. Унинг умумий майдони 3650 гектарни ташкил этса, шундан 1600 гектари ўрмонлардир. Биз бу ерда табиат неъматларини кўпайтириш билан бир қаторда Тошкент шаҳри боғлари, хиёбон ва кўчалари учун турли мевали ҳамда манзарали дарахт кўчатлари етиштириб ҳам берамиз.

Коллективимиз харсанг тошлар ўртасида ҳар туп ниҳолни авайлаб ўстириш учун курашади. Аммо баъзида ўрмончилар билан ҳисоблашмай, яшнаб турган дарахтзор ўрнида турли дам олиш зоналари қурилиши бошланиши табиат ихлосмандларини ранжитмоқда. Саломатлик масканлари табиат қўйнида барпо этилиши табиий. Лекин улар иложи борича табиатга зиён етказмаслиги лозим.

С. ЙЎЛДОШЕВ,
Чирчиқ ўрмон хўжалиги бош ўрмончиси.

Бу—қизиқ!

ҚУШ ҲАМРОҲИНИ ИЗЛАЙДИ

Мен сайроқи қушлар шайдосиман. Менга кўркам тусли хушовоз канарейкалар жуда ёқади. Уларни уйда кўпдан бери боқаман, ҳам кўпайтираман.

Кунларнинг бирида қушчаларим тухум қўйиш тараддудига тушиб қолишди. Ин қуриш учун қулайроқ жой ва хас-чўп излашарди. Ўша ондаёқ қафас ичига ин қуриб, ичига момиқ тўшадим. Мен солиб берган «уйча» қушчаларга маъқул келмади шекилли, уни бир зумда остин-устун қилиб ташлашди.

Негадир анча вақтгача ин қурилмади. Фақат икки «ошиқ-мошиқ» ўз тилида бир-бирига қараб нималардир, деб чулдираб қўйишарди. Ниҳоят бир куни нар канарейка сочиб юборилган хас-чўпларни қафаснинг бир бурчагига таший бошлади. Она канарейка уларни саранжомлаб инга оро берди, ичига момиқ тўшади. Кўркамгина ин ҳам битди. Уй қуриб чарчаган икки қушча ширин пинакка кетди.

Она канарейка ўн кун чамаси уясидан нари жилмади. Йигирма беш кун деганда беш полопон дунёга келди. Мана бир ой вақт ҳам ўтиб, митти канарейкачалар ўзлари хўрак излашга киришишди. Уларни ёнма-ён жойлашган қафасларга ўтказдим.

...Не бўлди-ю, бир кун жуда нохуш воқеанинг устидан чиқиб қолдим. Нар канарейка қафас ичида ўзини уёқдан бу ёққа уриб, безовталаниб сайрар, нола қиларди. Бошқа қафаслардаги канарейкалар ҳам жимиб қолишган, безовта. Қафасга бундоқ бориб қарасам, жафокаш она канарейка қанотларини йиғиб ерда жонсиз ётибди.

Охири ёлғиз қолган канарейкага муносиб ҳамроҳ излашга тушдим. Лекин қандай ҳамроҳ топмай фойдаси бўлмади. Вафодор канарейка уларни ўз уясига яқин йўлатмади. Ғамгин қушча энди қувнаб сайрамас, ҳатто ўз фарзандларини ҳам хушламас эди. Айрилиқ ғами охири уни йиқитди. Энг хушовоз қушчам энди йўқ. Мен қаттиқ ачиндим.

А. ТОЛИПОВ.

«ҚАРС ИККИ ҚЎЛДАН» МАҚОЛАСИ МУҲОКАМАСИГА ЯКУН

ГАЗЕТАНИНГ ўтган йил 25 декабрь сонида эълон қилинган «Қарс икки қўлдан» мақоласи газетхонларда қизиқиш уйғотди. Редакция 50 дан ортиқ хат олди. Уларнинг авторлари турли ёшдаги, турли касбдаги кишилар. Улар орасида қайнона, қайноталар, келин ва куёвлар, энди турмуш қурган ёшлар ҳам бор. Уларнинг ҳар бири мақолада кўрсатилган оилада юз берган муросасизлик хусусида ўзича фикр-мулоҳаза юритган, кўпчилик арзимас майда-чуйда гаплар туфайли бузилган бу оилани тиклаш зарурлигини таъкидлашган. Бу хатларнинг кўпчилиги газета саҳифаларида эълон қилинди. Редакция ўз хат-хабарлари, холис маслаҳатлари билан мунозарада иштирок этган барча авторларга миннатдорчилик билдириш билан бирга В. И. Ленин номли Тошкент Давлат университети педагогика кафедраси доценти А. Ҳасанованинг мақоласини якун сифатида эълон қилмоқда.

ОИЛА ТАҚДИРИ ЖАМОАТЧИЛИК УЧУН БЕФАРҚ ЭМАС

МАҚОЛАДА баён қилинган воқеа кўплаб газетхонларни қизиқтирганлиги, ташвишга солганлиги бежиз эмас. Чунки оилалар тақдири жамоатчилик учун барибир эмас. Социалистик турмуш тарзимизнинг характерли томонларидан бири ҳам ана шу.

Олинган хатларни кўздан кечирар эканмиз, бир оила тақдири учун кўпчилик шунчалик холисона жон куйдирганлигидан ҳаяжонланамиз, одамларга бўлган ҳурмат ва меҳру-муҳаббатимиз янада ошади.

Хатларнинг айримлари ҳақида қисқача бўлса-да, тўхталиб ўтиш лозим деб ҳисоблаймиз. Мана, «Олтин олма, раҳмат ол!» сарлавҳали хат. Унинг автори Ўзбекистон ССР халқ маорифи аълочиси Ф. Нуриддинов. У самимият билан шундай дейди: «Мен кекса бир педагог сифатида шахсий кузатишларим натижасида шунга ишончим комил бўлдики, отадан ёки онадан тирик етим қолган болаларнинг аксарияти ўқишда ҳам, тартиб-интизомда ҳам бошқаларга нисбатан оқсайдилар. «Қайнонам борки, мен у уйда яшамайман» деб туриб олишингиз мутлақо нотўғри, қизим. Исмат нима қилсин — ота-онасини ташлаб сиз билан бошқа жой олиб чиқиб кетсинми? Унда 80—90 ёшли кексаларга ким қарайди? Сиз бир кўз олдингизга келтиринг: Ҳар куни минг бор айланиб-ўргилаётган, кечалари бир неча марта ширин уйқунгизни бузиб, парваришлаётган ўғлингиз вояга етганида кампир онасини — сизни ташлаб чиқиб кетса?» Ф. Нуриддинов бу билан мақола қаҳрамони Кариманн чуқурроқ мулоҳаза юритишга, яна бир карра ўйлаб кўришга даъват этади.

Педагог С. Султонов эса шундай деб ёзибди: «Ушбуни ёзишимга сабаб — мақолани ўқиётиб, кўзимга ёш келганини ўзим сезмай қолдим. Тинчлик, тўкинчилик, қўлингни қаёққа узатсанг, етадиган ҳозирги даврнинг қадрига етиш нақадар зарур-а. Афсуски, кўпчилик ёшларимиз буни англаб етмайдилар. Чунки улар йўқчиликни, қийинчиликни кўришмаган...» Мақола автори Каримахон ва Исматжонларнинг беҳуда аразлаб юришларини қоралайди.

Шуни очиқ айтиш керакки, Салима хола ва Каримахонлар воқеаси афсуски ягона эмас. Бошқа қатор оилаларда ҳам қайнона-келинлар ўртасида ана шундай муросасизликлар учраб туради. Аслида қайнона-келинлар тотув яшашлари учун мақолада айтилганидек, «қарс икки қўлдан» чиқмоғи лозим. Қайноналар оилада ўз қизларига нисбатан ҳам, келинларига нисбатан ҳам мураббий бўлмоқлари лозим. Мураббий — устоз эса ўз шогирдига вазминли, сабр-бардош билан ўргатиши, энг яхши хислатларини тарбиялай олиши шарт. Қайнонанинг донолиги, келинни уй юмушларига йўллашдаги удуми жуда катта тарбиявий аҳамиятга эгадир. Бу борада баҳс иштирокчиларидан бирининг фикри жуда ўринли: «...аксарият оилаларда кексаларнинг донолигини ва ёшларнинг баодоблигини кўрасан. Каттани катта, кичикни кичик деб, ўзаро ҳурмат-эътибор мавжуд хонадондагина ҳавас қилса арзигулик тотувлик ҳукмрон бўлади».

Бугина эмас. Қайнона келиннинг ўқиши ёки ишлашига ҳам иложи борича шароит яратиб бериши, унинг ижтимоий ҳаётдан ажралиб қолмаслиги учун ёрдам кўрсатмоғи муҳимдир. Бундай қайноналар каммми? Жуда кўп! Мунозара юзасидан редакцияга хат юборган авторлар бу ҳақда аниқ мисоллар билан ёзиб юборишган. Масалан, ўн фарзанднинг онаси, беш келинга қайнона бўлмиш Зулайҳо Мусурмонова ўз мактубида ўзининг ўгай онаси келинларидан жуда миннатдор эканлигини билдирибди.

Булар ўрнак олса арзийдиган оилалардир. Лекин шундай қайноналар ҳам борки, улар билиб-билмай ёки эҳтиётсизлик туфайли эр-хотин орасидаги муросанинг бузилишига сабабчи бўлиб қоладилар. «Қарс икки қўлдан» мақоласида оиладаги ана шу нозик томонлар ҳам тўғри кўтарилган.

Аслида мақолада кўрсатилган Салима хола оиласида ўғли Исматжон билан келини Каримахоннинг бир-биридан гинаси йўқ, кўнгиллари совимаган. Фақат қайнона-келиннинг ноаҳиллиги туфайли оила бузилган. Икки ўртада набираларга, уларни жон-дилдан севувчи бuваси — Қосим отага жабр бўлган.

Саккиз фарзанднинг онаси Р. Носирова Салима хола билан дардлашгандек ёзибди: «Мен аввало шу хонадон бекаси Салима холага мурожаат қилмоқчиман. Қайнона қайнамаса, келин айнамайди, Салима хола сиз аввало, Қосим отани эҳтиёт қилинг. Қолаверса, келинингиздан бўлар-бўлмасга гумонсирайвериш, норози бўлишга ҳеч қандай асос йўқ».

Энди келинлар ҳақида баъзи фикр-мулоҳазаларнинг мағзини чақиб кўрайлик. Уларнинг ширинсўзлиги, хушмуомалалиги, эпчиллиги ва чуқур фаросат билан иш тутишлари нималарга қодир эмас! Халқимиз бекорга айтмаган: севдирган ҳам тил, бездирган ҳам тил, деб. Келиннинг қайнонага бўлган муносабати, самимияти оила бахтини — тотувликни таъминлашнинг муҳим гаровидир. Қайнонага «мен сендан қоламанми» қабилида қўрслик қилгандан кўра бир гапдан қолиш, унинг ёшини ҳурматлаб ён босиши, гина сақламаслиги муросанинг асосидир. Бу андиша ва одобнинг белгисидир. Қайнонадан ўтганда «Жаҳолат — душман, ақл-идрок — дўст» деб ўзини тутадиган келинлар кўп. Мана бир мисол: Ф. исмли келиннинг қайнонаси сузиб келтирилган овқатни ичмай «менга кўрсатиб сузиб беринг» дейди ва келин ўзига сузган овқатни ича бошлайди. Дастурхон атрофида ўтирган ўғли эса бундан жуда ранжийди. Келиннинг олижанoблигини қарангки, шунда у қайнонанинг бу қилмишидан хафа бўлиш ўринсизлигини, унинг психологиясида айрим ўтмиш сарқитлари сақланиб келганини айтади ва эрига ётиғи билан дашном беради: «Сиз ноўрин аралашдингиз, ота-онага терс гапириш одобдан, инсофдан эмас. Ўзларининг ноҳақ эканликларини бир кунмас бир кун тушуниб оладилар».

Билакс қайнона-келинлар муносабатида ўғилнинг ҳам роли катта. Ўғил она ва рафиқа ўртасидаги муносабатларда саттор туриши, адолатли иш тутиши зарур. Ҳар икки томонга ҳам ноўрин ён босиш, бирини оқлаб, иккинчисининг тарафини олавериш жанжалнинг келиб чиқишига сабаб бўлади.

Мақолада ёзилишича, келин «ишлаган пулидан бир тийинини қайнонасига кўрсатмасдан, нуқул ўзига кийим, тақинчоқлар олармиш». Хўш, пул, нарсалар инсон қадр-қимматидан, аҳил яшашдан афзалми?! Агар ота-она чинакамига оила соҳиблари бўлишса улар билан бамаслаҳат сарф-харажат қилган маъқул эмасми?

Каримахоннинг ўзига келсак, кўп газетхонлар қайта-қайта таъкидлаган фикрларга қўшиламиз: у ота-онаси, фарзандлари, қолаверса жамият олдидаги бурчини бажаришга лоқайдроқ қараб келмоқда. Оилани тиклаш, муроса билан яшаш ўрнига ўзининг тор тушунчаси билан иш тутган. Қиз узатган оналар ҳар икки ёшнинг тиниб-тинчиб, аҳил яшаб кетиши учун жавобгар эканликларини унутмасалар яхши бўларди. Ўз қизининг тотув турмуш кечиришини истаган ҳар бир она бунга ёрдам бера олиши мумкин.

Ҳали-ҳали эсимдан чиқмайди. Келин бўлиб тушганимдан сўнг бир йиллар чамаси ўтгач қайнонам билан онамникига бордик. Меҳмондорчилик тугагач онам «Сен тезроқ кетақол, қудам ётиб қоладилар, иккимиз бир мириқиб суҳбатлашайлик» дея мени жўнатиб юбордилар. Бу менинг нафсониятимга тегди, онамдан қаттиқ ранжидим. «Нега мени ҳайдаб юбордилар?» Кейин билсам тўғри қилган эканлар: ҳар қандай она узатилган қизининг уйи, эри, қайнона-қайнотасига бўлган меҳр-муҳаббатини мустаҳкамлашга интилиши, тиниб-тинчиб кетиши учун ғамхўрлик қилиши зарур экан.

Каримахон! Сизга оналар, қайноналар, кўпни кўрган кексалар устозлар ва турли касбдаги, турли ёшдаги газетхонлар номидан шундай маслаҳат берамиз: болаларни олиб оилангиз бағрига қайтинг. Сиз уларга жуда-жуда кераксиз, сизга эса улар!

Оила бахти — эл бахти. Шундай экан, мана шу бахтни сақлаб қолишда ҳамма қайнона-қайноталар ҳам, келин-куёвлар ҳам қарс икки қўлдан чиқишига доимий амал қилишларини истардик, ниятимиз холис: оилаларимиз кўпайиб, мустаҳкамланаверсин, қайнона-келинлар бир-бирлари билан аҳил-иноқ яшашсин.

А. ҲАСАНОВА,
В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университети педагогика кафедрасининг доценти.

БУЮК МУТАФАККИРГА БАҒИШЛАНДИ

Кейинги йиллар мобайнида Тошкент Давлат маданият институтида турли мавзудаги кечалар ўтказиш анъанага айланиб қолди. Бундай тадбирлар талабалар билимини ошириш билан бирга, уларда активлик ва мустақиллик хислатларини шакллантиришга ҳам ёрдам бераётир.

Яқинда бу ерда ўзбек адабиёти кафедрасининг доценти Эркин Худойбердиев бошчилигида Алишер Навоий туғилган куннинг 545 йиллигига бағишлаб адабий кеча бўлиб ўтди.

Кечада шу кафедранинг катта ўқитувчиси Иброҳим Азимов «Алишер Навоий ва замонамиз» мавзуида илмий доклад қилди. Сўнгра анжуманнинг тантанали қисми бошланди.

Шу куни кўплаб студентлар кафедра қошидаги «Адабиёт ғунчаси» тўгараги аъзолари иштирокида буюк мутафаккир шеърларидан намуналарни ёддан ўқиб бердилар. Бадиий ҳаваскорлар эса А. Навоий ғазаллари билан айтиладиган қўшиқларни ижро этдилар.

Кечани ташкил этишда М. Қувондиқова, М. Орипова, М. Турсунова, Р. Камолова, Н. Ҳидиров, Ф. Акбарова, М. Халилов, Д. Ҳасанова каби студентлар алоҳида активлик кўрсатдилар.

Н. ОДИЛОВА,
кафедра лаборанти.

КОЛХОЗ БОҚЧАСИ

Бекобод районидаги Ленин номли колхоз 3-участкасида 140 ўринли болалар боғчаси фойдаланишга топширилди. Икки қаватли замонавий бинода болаларнинг мириқиб дам олишлари ва машғулотлар ўтказишлари учун шароитлар яратиб берилган.

Боғча қурилишида райондаги хўжаликлараро механизациялашган кўчма колоннанинг Н. Худойбердиев, М. Иброҳимов, М. Ўринбоев бошлиқ бригадалари фаол иштирок этишди.

Б. САФАРОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

М. ҚОРИЕҚУБОВ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ
И. ОХУНБОБОЕВ НОМИДАГИ ЁШ ТОМОШАБИНЛАР ТЕАТРИДА
14, 15, 16 ФЕВРАЛЬ СОАТ 19.30 да
М. Қориёқубов номидаги Ўзбек давлат филармонияси

«ГЎЗАЛ» АНСАМБЛИ СОЛИСТЛАРИНИНГ КОНЦЕРТИ

ҚАТНАШАДИЛАР:
Тошкент область Ленин комсомоли мукофотининг лауреати
ОЛИМЖОН ОРИФЖОНОВ
Солистлар: Мунoжот ЙЎЛЧИЕВА, Ўктам АҲМЕДОВ, Бахтиёр ТЎЛАГАНОВ.
Программани — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Отамурод БЕКЖОНОВ олиб боради.
Ансамблнинг музика раҳбари — Шавкат МИРЗАЕВ.
Билетлар театр кассасида (Калинин майдони) соат 14 дан сотилмоқда.

«СЕРВИС» ХИЗМАТИ ИШОНЧЛИ, ҚУЛАЙ ВА ОСОНДИР

«Сервис» агентлиги хизматига Тошкент шаҳри аҳолиси ўртасида талаб жуда катта: самолёт, автобус, поезд билетларига буюртмалар қабул қилиш, меҳмонхоналардан жой олиб қўйиш, туристик путёвкаларни тарқатиш агентлик хизмати доирасига киради.

У хизматнинг янги турларини жорий этиш, мавжуд хизмат турларини такомиллаштириб боришга ҳаракат қилади.

Масалан, барча турдаги билетларга комплекс буюртмалар қабул қилиш, сўнг уларни уйга элтиб бериш бунга яхши мисолдир.

Хизматнинг бу тури аҳоли ўртасида кенг оммалашиб кетди. Ўтган йили телефон орқали 50 мингдан зиёд ана шундай буюртмалар қабул қилинди. Бунинг ҳайратланадиган жойи йўқ. Биз хизмат командировкасига боришда билет харид қилиш муаммосига дуч келамиз. **«УЗТРАНСЭКСПЕДИЦИЯ» бошқармасининг «СЕРВИС» агентлиги ходимлари ушбу муаммони ҳал этиш, аҳолига қулайлик яратиш учун ҳамма тадбирларни кўрмоқдалар.**

Ҳозирги кунда билетлар харид қилиш учун кетадиган вақтни қисқартирибгина қолмай, буюртмалар қабул қилишни кўпайтириш, бу хизмат билан аҳоли кенг доирасини қамраб олиш, деярли ҳамма хоҳловчилар учун энг осон авиа-автобус ва поезд билетларига комплекс буюртмалар қабул қилишга имкон берадиган хизматнинг янги технологияси ишлаб чиқилган.

Агентликда ўрнатилган махсус алоқа системаси эндиликда 41-89-10 телефони орқали самолёт билетларига бир вақтнинг ўзида бир йўла ўн нафар буюртмачидан буюртма қабул қилиш имконини беради.

АЗИЗ ТОШКЕНТЛИКЛАР ВА ПОЙТАХТИМИЗ МЕҲМОНЛАРИ!

Буюртмалар бўш ўринлар мавжуд бўлган тақдирда олдиндан, фақат уй ёки иш телефони орқали қабул қилинади;

— самолёт билетларига, уни талаб қилинган ерга элтиб бериш юзасидан 41-89-10 телефони орқали, учишдан 5-15 кун олдин буюртма берилади.

Элтиб бериш ҳақи — 1 сўм;

— автобус билетларига, уни талаб қилинган ерга элтиб бериш юзасидан 41-80-16 телефони орқали, жўнаб кетишдан 10 кун олдин буюртма берилади.

Элтиб бериш ҳақи — 50 тийин;

— поезд билетларига, уни талаб қилинган ерга элтиб бериш юзасидан 41-80-29 телефони орқали, жўнаб кетишдан 6-15 кун олдин буюртма берилади.

Элтиб бериш ҳақи — 1сўм.

Санаторий ва саноат корхоналарига аввалдан келишиб қўйилган график бўйича сайёр кассирлар томонидан хизмат кўрсатилади.

Улуғ Ватан уруши инвалидлари ва қатнашчилари учун махсус касса очиб қўйилган, бу ерда билет харид қилиш ёки буюртма бериш мумкин.

Хизматнинг бу янги туридан фойдаланишни хоҳловчиларга «СЕРВИС» агентлигининг буюртмалар қабул қилиш группалари иш вақтини эслатиб ўтамиз: ҳар куни — соат 9 дан 20.00 гача; буюртмалар қабул қилиш — соат 9 дан 18.00 гача, тушки танаффус — соат 14 дан 15.00 гача.

«СЕРВИС» АГЕНТЛИГИ ХИЗМАТИДАН ФОЙДАЛАНИНГ!

«Узтрансэкспедиция» бошқармасининг хўжалик ҳисобидаги реклама ва ахборот агентлиги.

ЎТМИШГА МАРОҚЛИ САФАР

«ПЕЛЕНГ 500-К» ЯРИМ АВТОМАТ ДИАПРОЕКТОРИ ЁРДАМИДА ЎЗИНГИЗ САЁҲАТДА БЎЛГАН ЖОЙЛАРНИНГ СЎЛИМ ТАБИАТ МАНЗАРАСИНИ, ШАҲАР КЎЧАЛАРИ ВА МАЙДОНЛАРИНИ, ДАМ ОЛИШ КУНИ ЧИМЁН БАҒРИДАГИ ЧАНҒИ САЙРИНИ АКС ЭТТИРУВЧИ СЛАЙДЛАРНИ ЭКРАН ОРҚАЛИ ТОМОША ҚИЛИБ ЗАВҚЛАНИШИНГИЗ МУМКИН.

«ПЕЛЕНГ 500 К» ярим автомат диапроектори 50х50 ҳажмидаги стандарт рамкаларга жойланган кадрларни 18х24 ва 24х36 мм. рангли оқ-қора тасвирли диапозитивларни ҳамда приставка ёрдамида (кадр катталиги 18х24) диафильмларни намойиш этиш учун мўлжалланган.

Призмалар тасвирни 10—75 баравар катталаштиради. Баҳоси — 95 сўм.

«РАССВЕТ» МАРКАЗИЙ РЕКЛАМА-САВДО ТАШКИЛОТИ.

«СОЮЗТОРГРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА АГЕНТЛИГИ (телефон 45-37-27).

СПОРТ МАЙДОНЛАРИДА

◆ ТОШКЕНТДАГИ В. Митрофанов номли сув спорти саройида олти кун давомида республика шахсий-команда чемпионати мусобақалари ўтказилди. Зангори йўлкаларда республикамизнинг барча областлари ҳамда кўнгилли спорт жамиятларининг 250 нафар спортчиси турли масофаларда куч синашдилар. Команда ҳисобида «Локомотив» биринчи, «Спартак» иккинчи, «Меҳнат» жамияти учинчи ўринни эгаллади.

◆ МОСКВА шаҳрида ўтказилган сузиш бўйича очиқ чемпионатда республикамизнинг бир қатор спортчилари ҳам иштирок этдилар. Айниқса, «Локомотив» вакили Дмитрий Паньков кўрсатган натижа кўпчиликни қувонтирди. У 200 метрга баттерфляй усулида сузишда 2 минут 03. 68 секунд натижа кўрсатиб, республиканинг янги рекордини ўрнатди.

◆ ЧЕРКАССИ шаҳрида аёллар командалари ўртасидаги волейбол бўйича СССР чемпионати турнири давом этмоқда. Сўнгги икки учрашувда Тошкентнинг «Автомобилист» волейболчилари Свердловскнинг «Уралочка-2» ҳамда Челябинскнинг «Политехник» командалари билан мусобақалашдилар. Биринчи учрашувда қизларимиз 3:1 ҳисобида ғалабага эришган бўлсалар, иккинчи матчда худди шу ҳисобда ютқазиб қўйдилар.

◆ ЧИРЧИҚ шаҳрида халқаро шашка бўйича аёллар ўртасида Ўзбекистон чемпионати ўйинлари бошланди. Уч турдан сўнг 12 шашкачи ўртасида тошкентлик Озода Аҳмедова ҳамда чирчиқлик мактаб ўқувчиси Гавҳар Норбековалар пешқадамлик қилишяпти. Улар уч имкониятдан учтадан очко тўплашган.

ХАЛҚАРО АҲВОЛ

М. С. Горбачевнинг жавоб мактуби топширилди

ТОКИО, 13 февраль. (ТАСС). Иккинчи жаҳон уруши охирида Америка томонидан атом бомбардимони қилинган Япониянинг Нагасаки ва Хиросима шаҳарларида ана шу икки шаҳар мэрларига КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг жавоб мактубини топшириш маросими бўлди.

Нагасаки шаҳри мэри Хитоси Мотосима маросимда сўзга чиқиб бундай деди: М. С. Горбачев мактубининг мазмуни атом бомбардимони оқибатларини ўз бошидан кечирган шаҳримиз аҳолисининг энг эзгу орзу-умидларига мос бўлиб тушади. Мен совет тинчлик ташаббусларининг, жумладан жавоб мактубида баён этилган Совет Иттифоқи 2000 йилга қадар ядро қуролини тугатишга эришиш мақсадида конструктив амалий қадам қўйишга тайёр эканлигининг муҳим аҳамиятини таъкидлаб ўтишни истайман.

Хиросима шаҳри мэри Такэси Араки мактубни қабул қилиб олаётиб бундай деди: атом бомбардимони қурбонлари ёдгорлигига ёзиб қўйилган ва М. С. Горбачевнинг жавоб мактубида келтирилган «Хотиржам ухланг, хато такрорланмайди» деган сўзлар бизнинг ҳис-туйғуларимизни совет халқи чуқур тушунаётганлигидан, дунёни ядро қуролидан халос этишга астойдил интилаётганлигидан далолат беради. Бу интилиш чуқур таассурот қолдиради.

Жавоб мактуби учун атом бомбардимони жабрдийдалари ташкилотлари Япония конфедерациясининг раиси Сэндзи Ямагути билан ана шу конфедерация ҳамраиси Сакаэ Ито Нагасаки ва Хиросиманинг бутун аҳолиси номидан совет раҳбарига чуқур миннатдорчилик изҳор этдилар. Янги совет тинчлик ташаббуслари каби жавоб мактуби ҳам Совет Иттифоқи ядро қуролини тугатиш, инсониятни ядро уруши даҳшатидан халос этиш учун оғизда эмас, балки амалда ҳаракат қилаётганлигидан далолат беради, деб таъкидлади С. Ямагути.

СУРИЯДАГИ САЙЛОВ НАТИЖАЛАРИ

ДАМАШҚ, 13 февраль. (ТАСС). Сурия радиосининг хабар беришича, бугун бу ерда Сурия Араб Республикасининг қонун чиқарувчи олий органи — халқ кенгашига ўтказилган сайлов натижалари эълон қилинди. Тўппа-тўғри ялпи ва яширин овоз бериш йўли билан 3068 номзоддан 195 депутат келгуси тўрт йил муддатга сайланди. Улар орасида тараққийпарвар миллий фронтга бирлашган асосий сиёсий партияларнинг аъзолари, партиясизлар, барча социал табақаларнинг вакиллари бор.

◆ ГАИТИ пойтахтида ва мамлакатнинг бошқа шаҳарларида намойишчилар билан полиция ўртасидаги жиддий тўқнашувлар ҳамон давом этмоқда. Жазо отрядлари диктатура режимига қарши чиққанларни қамоққа олмоқдалар. Суратда: намойишчилар Сен-Марк шаҳри кўчаларида.

Рейтер—ТАСС телефотоси.

ПУШТУНЛАР ҚАРШИЛИГИ

КОБУЛ, 12 февраль. (ТАСС). Покистоннинг шимоли-ғарбий чегара вилоятида кескин вазият сақланиб қолмоқда. Бу ерда африди ва шинвари пуштун қабилаларининг қуролланган қисмлари улар яшаб турган территорияга бостириб кирган Покистон армияси қисмларига ва афғон босмачи гуруҳларига қаршилик кўрсатишни давом эттирмоқдалар. БАХТАР агентлигининг хабар беришича, Пешовар районида «Жамияти Исломи» босмачилар гуруҳига аъзо бўлган каллакесарлар тушган юк машинаси пуштунлар қўйган минадан портлаб кетди. Душманлардан ўндан ортиқ киши йўқ қилинди. Жом районида Покистон армияси бўлинмалари билан пуштунлар ўртасида шиддатли жанг бўлиб ўтди. Покистон солдатларидан бир неча киши ўлдирилди ва ярадор қилинди. Мироммшох шаҳридаги душманлар яшириниб олган меҳмонхоналардан бирида кучли портлаш рўй берди. Натижада 15 нафар қотил ўлди. Бошқа хабарларга кўра, Квет шаҳрининг Нава Барма районида «Хизби Исломи» қароргоҳида рўй берган портлаш натижасида босмачилардан 13 киши ҳалок бўлди.

ЭРОН—ИРОҚ МОЖАРОСИ

БАҒДОД, 12 февраль. (ТАСС). Ироқ бош ҳарбий қўмондонлиги ўзининг навбатдаги ахборотида хабар қилишича, Шатт-ал-Араб дарёсидаги Умм-ар-Рассас ороли душман қўшинларидан батамом тозаланган. Дастлабки маълумотларга кўра, операция даврида Эроннинг 500 га яқин аскари ўлдирилган, кўп киши асир олинган. Фронтнинг жанубий участкасида самолётлар ва вертолётлар 500 мартага яқин жанговар парвоз қилган. Басра шаҳридан шарқроқда икки кунлик жанговар ҳаракат давомида душманнинг 2500 дан кўпроқ аскари ўлдирилган, 10 тадан кўпроқ танки яксон қилинган. Ироқ армияси бу райондаги аҳволни тўла-тўкис назорат қилиб турибди, дейилади ахборотда.

НИКОСИЯ, 12 февраль. (ТАСС). Эроннинг ИРНА агентлиги хабар қилишича, кечаги кун давомида Эрон қўшинлари Шатт-ал-Араб дарёсининг Ироқ тарафидаги ўз позицияларини мустаҳкамлашни давом эттирганлар. Фронтнинг жанубий участкасида уч кундан бери давом этаётган жангларда душманнинг 5 мингдан кўпроқ аскари ўлдирилган ва жароҳатлантирилган, 1200 киши асир олинган. Ҳаво ҳужумидан мудофаа кучлари билан ҳарбий-ҳаво кучлари Ироқнинг ўнта самолёти ва вертолётини уриб туширганлар.

АФҒОН ҚОЧОҚЛАРИ ОЧЛИК ЭЪЛОН ҚИЛДИЛАР

КОБУЛ, 12 февраль. (ТАСС). БАХТАР агентлигининг хабар беришича, Эроннинг Машҳад шаҳридаги афғон қочоқлари лагерида истиқомат қилаётган кишилар очлик эълон қилганлар. Алданиб Эронга келиб қолган ва ҳозир очлик эълон қилган 800 қочоқ ватанимизга қайтиб кетишга рухсат берилмагунча, курашни давом эттираверамиз, деб айтдилар.

Эрон маъмурлари афғонларнинг норозилигини куч билан бостиришга уринмоқдалар. «Ислом инқилоби посбонлари» ва қочоқлар ўртасида тўқнашувлар бўлиб ўтди, деб таъкидлайди БАХТАР агентлиги. Оқибатда лагер аҳолисидан уч киши ўлдирилди, 8 киши жароҳатланди. Бир неча ўн нафар киши ҳибсга олиниб зиндонга ташланди.

Редактор Н. НАСИМОВ.

ТВ

БУГУН

МОСКВА-I. 9.00 — «Время». 9.45 — Концерт. 10.30 — «Қурилиш ва архитектура». 10.40 — Концерт. 11.30 — «Тақдир». Бадиий фильм. 2-серия. 12.40 ва 15.00 — Янгиликлар. 15.20 — Ҳужжатли фильмлар. 16.10 — Рус тили. 16.45 — «Эрмитаж». 17.15 — Концерт. 17.45 — Болалар учун фильм. 18.30 — «Жойида ҳал этилмоқда». 19.15 — «Дунё воқеалари». 19.30 — Концерт. 20.40 — «Тахминлар». 1-кўрсатув. 21.30 — «Время». 22.05 — «Тахминлар» 2-кўрсатув. 23.15 — «Дунё воқеалари». 23.30 — «Оқшом тароналари».

МОСКВА-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Ҳужжатли фильм. 9.35 — Тарих. 10.05 — Инглиз тили. 11.05 — Физика. 11.35 Тарих. 12.05 Н. Тихонов поэзияси. 13.45 — Музика. 14.30 — Р. Брэдбери. Асарлари саҳифаларида. 15.15 — Декабристларнинг рафиқалари. 16.10 ва 18.30 — Янгиликлар. 18.45 — Композитор Г. Мовсесян билан учрашув. 19.30 — Ҳужжатли фильм. 19.40 — Реклама. 19.45 — «Дарсдан сўнг». 20.30 — «Хайрли тун, кичкинтойлар». 20.45— «Ҳаракат хавфсизлиги учун». 21.15 — Илмий-оммабоп фильм. 21.30 — «Время». 22.05 — Концерт. 22.50 — «Театр ва давр».

ТОШКЕНТ-I. 7.30 — Ритмик гимнастика. 7.50 — Мульт-фильм. 8.00— «Тонгги тароналар». 8.10 — «Ёшлик». 8.30 — «Ахборот». 8.50 — «Оленька». Бадиий фильм. 18.00 — Янгиликлар. 18.15 — Болалар учун фильм. 18.30 — «Ноз-неъмат бунёдкори». 19.00 — «Ленин ҳақида ҳикоялар». 19.10 — Бутуниттифоқ шанбалиги олдидан. 19.30 — «Ахборот». 19.45 — «Савол беринг, жавоб берамиз». 20.30 — «Ахборот». 20.50 — Мақом кечаси. 21.30 — «Время». 22.05 — «Ягона оилада». 23.20 — Ҳужжатли фильм.

ТОШКЕНТ-II. 9.00 — 16.05 — Москва II. 18.10 — Биология. 18.40 — Телефильм. 18.55 — Ўзбекистон ССР тарихи. 19.30 — «Ахборот». 19.45 — Ритмик гимнастика. 20.05 — Физика. 20.30 — «Ахборот». 20.50 — «Шаҳарнинг кундалик юмушлари ва муаммолари». 21.30 — Москва-II.

Р — 08584. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС: 64664. Б. 1545. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12